

สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จลสารเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

East Asia Newsletter

ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ เดือน มกราคม-เมษายน ๒๕๕๗

IEAS TU

Institute of East Asian Studies, under the patronage of Her Royal Highness Princess Mahachakri Sirindhorn, Thammasat University

www.asia.tu.ac.th

สารผู้อำนวยการ

จลสารเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ฉบับนี้ เป็นฉบับแรกที่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและเนื้อหา เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านวิชาการและการรายงานผลการดำเนินงานของสถาบันในเวลาเดียวกัน มีกำหนดออกทุก 4 เดือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานของสถาบัน โดยเฉพาะของนักวิจัยที่ได้ติดตามสถานการณ์ความเคลื่อนไหวและแนวโน้มในมิติต่าง ๆ ของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่สำคัญได้แก่ ญ่ปุ่น จีน และเกาหลีใต้ อีกทั้ง ยังมีบทความ บทสรุปจากงานวิจัย และการบันทึกเรื่องราวการศึกษาวิจัยภาคสนามที่น่าสนใจ มานำเสนอในรูปแบบที่เข้าใจได้ง่าย อีกส่วนหนึ่งคือบันทึกกิจกรรมจากการดำเนินงานของสถาบันในส่วนต่างๆ อาทิ การอบรมสัมมนา ด้านภาษา และวัฒนธรรม ด้านวิเทศสัมพันธ์ รวมทั้งการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม สถาบันฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จลสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน ที่มีความสนใจสถานการณ์ความเคลื่อนไหวด้านต่างๆ ของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ขอขอบคุณครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิติติ ประเสริฐสุข
ผู้อำนวยการสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา

บทบรรณาธิการ

จลสารเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ท่านกำลังอ่านอยู่นี้เป็นรูปแบบใหม่มีกำหนดเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ในเดือนเมษายน สิงหาคม และ ธันวาคม โดยเนื้อหาจะมีความเข้มข้นขึ้นกว่าจลสารในรูปแบบเดิมทั้งในด้านเนื้อหาสาระ ข่าวสาร และ การสังเคราะห์งานวิจัย จลสารฉบับนี้มีเนื้อหาประกอบด้วย 5 ส่วนหลัก ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง คือ การสรุปข่าวความเคลื่อนไหวที่สำคัญในประเทศจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ในมิติด้านการเมืองความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ที่นักวิจัยประจำสถาบันฯ ได้ติดตาม นำเสนอข่าว และเขียนบทวิเคราะห์อย่างต่อเนื่อง โดยในจลสารฉบับนี้เป็นการรวบรวมข่าวและความเคลื่อนไหวที่สำคัญในช่วงปลายปีที่ผ่านมาจนถึงเดือนเมษายน 2557

ส่วนที่สอง คือ บทความประจำฉบับที่จะเชิญนักวิจัย อาจารย์ หรือ ผู้เชี่ยวชาญ ในแขนงต่างๆ เขียนบทความเสนอ มุมมองที่น่าสนใจในด้านต่างๆ เช่น มุมมองทางธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมและมานุษยวิทยา ศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ ในจลสารฉบับนี้ รศ.ดร.เกรียงไกร เตชกานนท์ ได้นำเสนอมุมมองเกี่ยวกับ “อุตสาหกรรมยานยนต์ไทยกับเครือข่ายการผลิตในอาเซียน” ว่าอุตสาหกรรมยานยนต์ของไทยจะได้รับผลกระทบอย่างไร และการปรับตัวที่อาจจะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ส่วนที่สาม คือ บทความสรุปและสังเคราะห์งานวิจัยของนักวิจัยประจำสถาบันฯ ที่เสร็จสิ้นลงแล้วเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ ในฉบับนี้นำเสนอสาระสำคัญของโครงการวิจัย “การศึกษามูลเหตุ รูปแบบ และการแก้ไขการคอร์รัปชันในเกาหลีใต้ จีน และญี่ปุ่น” ซึ่งมี ศ.ดร.สุรชัย ศิริไกร เป็นหัวหน้าโครงการ สรุปสาระสำคัญโดย ดร.วรางคณา ก่อเกียรติพิทักษ์ และ วทัญญู ใจบริสุทธิ์ นักวิจัยของสถาบันฯ

ส่วนที่สี่ คือ ประสบการณ์จากการลงภาคสนามในโครงการวิจัยที่นักวิจัยประจำสถาบันฯ กำลังดำเนินการอยู่ ในส่วนนี้จะเป็นการบันทึกเรื่องราวการทํางานภาคสนาม ข้อสังเกตที่นักวิจัยได้พบระหว่างการลงพื้นที่ ซึ่งโดยทั่วไปซึ่งมักจะไม่ได้นำเสนอในรายงานวิจัยหรือวารสารทางวิชาการ เนื้อหาในส่วนนี้จึงได้เปิดพื้นที่ “เล่าเรื่อง” จากการลงพื้นที่จริงเพื่อให้ผู้อ่านทั่วไปเหมือนได้ร่วมเดินทางไปกับนักวิจัยด้วย ในจลสารฉบับนี้ ยุพิน คล้ายมนต์ นักวิจัยของสถาบันฯ นำเสนอ “บันทึกภาคสนาม เรื่องเล่าจาก สปป. ลาว” ที่ได้จากการลงพื้นที่ระหว่างการดำเนินการวิจัยในโครงการ “บทบาทของจีนต่อการเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงและผลกระทบต่อไทย: กรณีศึกษาสหภาพพม่า สปป.ลาว และเวียตนาม”

ส่วนสุดท้ายคือการสรุปข่าวสารและกิจกรรมที่สำคัญของสถาบันฯ ซึ่งในช่วงเดือนมกราคมถึงเมษายนที่ผ่านมา มีตัวอย่างกิจกรรมสำคัญที่สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จัดขึ้นมีดังนี้

1) การต้อนรับ H.E. Mr. Damba Gankhuyak, Vice-Minister for Foreign Affairs of Mongolia และคณะ ที่ให้เกียรติมากกล่าวปาฐกถาพิเศษ เนื่องในโอกาสครบรอบ 40 ปี ความสัมพันธ์ ไทย-มองโกเลีย

2) กางจัด The East Asia Round Table Series “ASEAN, Thailand, and the Korean Peninsula: A need for a new security arrangement in East Asia?” โดย ดร.กันตธีร์ ศุภมงคล อธิการบดีว่า การกระทรวงการต่างประเทศ กล่าวปาฐกถาพิเศษในการสัมมนาโต๊ะกลมครั้งนี้

3) การจัด Round Table : “Understanding the New Chinese Leadership and Their Domestic and Foreign Policy Agenda” ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่าง สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา และกรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ 4) การประชุมวิชาการ เรื่อง “เหตุเกิดในราชวงศ์ถัง” โดยศูนย์จีนศึกษา และ ศูนย์การเรียนรู้จีนศึกษาบรมราชกุมารี สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา

หวังว่าท่านผู้อ่านคงได้รับประโยชน์ไม่มากนักน้อยและติดตามผลงานของสถาบันฯ ต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร. เกรียงไกร เตชกานนท์
บรรณาธิการ

สารบัญ

- สถานการณ์และแนวโน้มในภูมิภาค ญี่ปุ่น จีน และเกาหลี 1
- บทความประจำฉบับ “อุตสาหกรรมยานยนต์ไทยกับเครือข่ายการผลิต 8 ในอาเซียน”
- บทสรุปงานวิจัย “ความสัมพันธ์สามเหลี่ยมเหล็กกับมูลเหตุคอร์รัปชัน 13 ในญี่ปุ่นช่วงทศวรรษ 1990”
- บันทึกภาคสนาม “เรื่องเล่าจาก สปป. ลาว” 16
- กิจกรรมด้านต่างๆ ของสถาบันฯ 19

สถานการณ์และแนวโน้มในภูมิภาค

โดย ฝ่ายวิจัย สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา

ญี่ปุ่น

ดร.วรางคณา ก่อเกียรติพิทักษ์
สุทิน สายสงวน
อำพา แก้วกำกวง

ช่วงเดือนมกราคมถึงเมษายน 2557

สถานการณ์และแนวโน้มทางการเมือง พบว่า ญี่ปุ่นหันมากระชับความสัมพันธ์กับประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีข้อพิพาททางทะเลกับจีน สนับสนุนข้อเสนอของสหรัฐฯ ด้วยการคว่ำบาตรรัสเซียจากวิกฤตยูเครน การประชุมไตรภาคีระหว่างสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ อันจะนำไปสู่ความร่วมมือด้านกลาโหม และการเจรจา 6 ฝ่ายเพื่อทำให้เกาหลีเหนือปลอดอาวุธนิวเคลียร์ ขณะที่ทางเศรษฐกิจ พบว่า ญี่ปุ่นกำลังพลิกฟื้นภาวะเศรษฐกิจซบเซาด้วย “อาเบะโนมิกส์” แต่ต้องเผชิญกับการขาดแคลนพลังงานไฟฟ้าและการพึ่งพาการนำเข้าเชื้อเพลิงจากต่างประเทศเนื่องจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะ การที่บริษัทข้ามชาติญี่ปุ่นต้องร่วมมือกับคณค้ววิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์กับผู้ร่วมทุนต่างประเทศทำให้อุตสาหกรรมญี่ปุ่นถูกโจรกรรมเทคโนโลยี และญี่ปุ่นหันมากระชับมิตรกับประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีข้อพิพาทกับจีนเพื่อตอบโต้จีนกรณีประกาศใช้มาตรการให้เขตพิศุจันฝ่ายป้องกันภัยทางอากาศ สำหรับทางสังคม พบว่า ผลพวงจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะ ทำให้สังคมญี่ปุ่นมีปฏิกริยาต่อต้านโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อย่างแพร่หลาย อาทิ คดีความแรกที่เกี่ยวข้องกับการใช้พลังงานนิวเคลียร์ของรัฐบาลกลางที่ถูกต่อต้านโดยรัฐบาลท้องถิ่น กระแสต่อต้านการใช้พลังงานนิวเคลียร์จากฝ่ายรัฐบาลกลาง การชุมนุมประท้วงการใช้พลังงานนิวเคลียร์ การจัดพิธีรำลึกเนื่องในโอกาสครบรอบสามปี เป็นต้น

1) ญี่ปุ่นยังคงให้ความสำคัญกับประเทศอาเซียน โดยเฉพาะฟิลิปปินส์ และเวียดนาม ประเทศที่ขัดแย้งทางด้านดินแดนกับจีน โดยเฉพาะฟิลิปปินส์ และเวียดนาม ประเทศที่ขัดแย้งทางด้านดินแดนกับจีน โดยให้เงินกู้สำรองหลังภัยพิบัติมูลค่า 100 ล้านดอลลาร์

สหรัฐฯแก่ฟิลิปปินส์เพื่อฟื้นฟูพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากพายุไต้ฝุ่นไห่เยี่ยน โดยก่อนหน้านี้ ญี่ปุ่นได้เงินกู้มูลค่า 187 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯเพื่อนำไปซื้อเรือตอบสนองอนกประสงค์ให้แก่หน่วยยามฝั่งฟิลิปปินส์ โดยเรือลาดตระเวนดังกล่าวจะลาดตระเวนน่านน้ำอาณาเขตของฟิลิปปินส์ หลังจากที่ฟิลิปปินส์เกิดข้อพิพาททางทะเลกับจีน

2) ประธานาธิบดี เจียงเคิ้น ชาง ของเวียดนาม ได้เดินทางเยือนญี่ปุ่นระหว่าง 16-19 มีนาคม 2557 โดยทั้งสองฝ่ายได้เห็นพ้องกันที่จะร่วมมือทางด้านความมั่นคงภายใต้ “บันทึกช่วยจำระหว่างกระทรวงกลาโหมเวียดนามและกระทรวงกลาโหมญี่ปุ่น ว่าด้วยความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนด้านกลาโหมทวิภาคี” ที่ได้ลงนามกันเมื่อปี 2554 โดยจะมีการขยายการแลกเปลี่ยนคณะผู้แทนทุกระดับ รวมทั้งระดับรัฐมนตรี เจ้าหน้าที่ระดับสูงและผู้เชี่ยวชาญ ขยายความร่วมมือระหว่างกองกำลังป้องกันตนเองญี่ปุ่นกับกองทัพประชาชนเวียดนาม และความร่วมมือพัฒนาแหล่งบุคลากร ยุกระดับทักษะความสามารถและการเยี่ยมเยียนกันของเรือรบ เป็นต้น อันส่งผลให้ความสัมพันธ์ทางด้านความมั่นคงของทั้งสองประเทศแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

3) การคว่ำบาตรรัสเซียจากวิกฤตยูเครน ในช่วงแรกญี่ปุ่นสงวนท่าทีคว่ำบาตรรัสเซียในการใช้กำลังทหารในเขตปกครองตนเองไครเมียของยูเครน เนื่องจากญี่ปุ่นต้องการรักษาความสัมพันธ์กับรัสเซียเพื่อแก้ไขปัญหาคอพิพาทดินแดนเหนือหมู่เกาะ 4 แห่งในแถบตะวันตกเฉียงเหนือของมหาสมุทรแปซิฟิก ที่ยังคงค้างคั้งนับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 และจำเป็นต้องพึ่งพาพลังงานนำเข้าจากรัสเซียซึ่งเป็นผู้ส่งออกก๊าซธรรมชาติรายใหญ่ของโลก แต่ทว่าเมื่อรัสเซียผนวกไครเมียเข้าเป็นส่วนหนึ่งของรัสเซียหลัง ทำให้ญี่ปุ่นดำเนินการคว่ำบาตรรัสเซียทันที และยังประกาศมอบความช่วยเหลือเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจยูเครนสูงถึง 1,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

4) ในการประชุมสุดยอดความมั่นคงทางนิวเคลียร์ที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2557 ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์นั้น ได้มีการประชุมไตรภาคีระหว่างสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ โดยการผลักดันจากประธานาธิบดีสหรัฐฯ นายบารัค โอบามา

อันนำไปสู่การร่วมหาหรืออย่างเป็นทางการครั้งแรกของ นายกรัฐมนตรี ซินโซ อาเบะ ของญี่ปุ่น และ ประธานาธิบดี บาร์ค กีน เฮ ของเกาหลีใต้ ส่งผลให้ รัฐบาลของสามประเทศเริ่มเตรียมการประชุมต่างๆ เกี่ยวกับความร่วมมือด้านกลาโหม และความเป็นไปได้ที่จะฟื้นฟูการเจรจา 6 ฝ่ายเพื่อให้เกาหลีเหนือปลอดอาวุธนิวเคลียร์

อย่างไรก็ดี ในช่วงมกราคม-มีนาคม 2 557 ความเคลื่อนไหวด้านเศรษฐกิจญี่ปุ่น ที่โดดเด่น 4 ประเด็น คือ 1) อาเบะโนมิกส์: สำเร็จ หรือ ล้มเหลว 2) ผลกระทบโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะ : มุมมองทางเศรษฐกิจ 3) อุตสาหกรรมญี่ปุ่นถูกโจรกรรมเทคโนโลยีด้วยหรือ และ 4) ญี่ปุ่นตอบโต้ ADIZ จีน: ASEAN ได้ หรือ เสีย ดังนี้

1)นโยบายพลิกฟื้นเศรษฐกิจ “อาเบะโนมิกส์” ซึ่งคาดหวังจะเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน และทำให้ เศรษฐกิจขยายตัวอย่างยั่งยืนนั้น หากมองโลกในแง่ดี การพลิกฟื้นเศรษฐกิจญี่ปุ่นที่ซบเซาราวสองทศวรรษนั้น ต้องการเวลามากกว่านี้หรือต้องหวังผลระยะยาว ดังนั้น การระบุว่า นโยบายล้มเหลว หรือ ลูกศรพลาดเป้า ด้วย ข้ออ้าง ไตรมาสสุดท้ายของปี 2556 GDP ญี่ปุ่นขยายตัวเพียงร้อยละ 0.7 (ตัวเลขปรับปรุงล่าสุด) ซึ่งต่ำกว่าที่นัก เศรษฐศาสตร์คาดการณ์ไว้ว่าจะโตร้อยละ 1.0 เป็นต้น ถือว่า เป็น การด่วนสรุปเกินไป

2)ผลพวงจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวและคลื่น สึนามิในโทโฮกุ 2 554 ที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2554 และมหันตภัยกัมมันตภาพรังสีจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะไดอิจิ ยังคงเกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นระยะๆ ในขณะที่นายชินโซะ อาเบะ นายกรัฐมนตรี มีนโยบายชัดเจนว่าต้องการผลักดันการบูรณะโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ทั่วประเทศเพื่อเปิดดำเนินการได้อีกครั้งภายใต้มาตรฐานความปลอดภัยที่สูงขึ้น เนื่องจากญี่ปุ่นประสบปัญหาการขาดแคลนพลังงานและต้องการลดการพึ่งพา การนำเข้าเชื้อเพลิงจากต่างประเทศ

3)อุตสาหกรรมญี่ปุ่นถูกโจรกรรมเทคโนโลยี วงการอุตสาหกรรมญี่ปุ่นหวังวิตกว่าผลประโยชน์ชาติถูกลิดรอนเนื่องจากการรั่วไหลหรือการขโมยเทคโนโลยีที่ อุตสาหกรรมญี่ปุ่นเป็นผู้ริเริ่มพัฒนา เมื่อบริษัทข้ามชาติ

ญี่ปุ่นไปร่วมทุนกับบริษัทในจีนและเกาหลี ตัวอย่างเช่น กรณีอดีตวิศวกร Yoshitaka Sugita ซึ่งเป็นหุ้นส่วนของ โตชิบา ถูกจับในข้อหาเป็นอาชญากรขโมยเทคโนโลยีของ โตชิบา แล้วส่งให้บริษัทยักษ์ใหญ่เซมิคอนดักเตอร์เกาหลีใต้ ซึ่งโตชิบาเรียกร้องค่าเสียหาย 896 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จากคูร์ณิ อย่างไรก็ตาม เรื่องทำนองนี้อาจ ป้องกันได้ด้วยคามิจิจริยธรรมทางธุรกิจและจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพ

4)ญี่ปุ่นตอบโต้ ADIZ จีน: ASEAN ได้ หรือ เสีย เมื่อปลายปี 2556 ที่ผ่านมา จีนได้ประกาศใช้ มาตรการให้เขตพิสูจน์ฝ่ายป้องกันภัยทางอากาศ (Air Defense Identification Zone-ADIZ) ในทะเลตะวันออก (East Sea) ของจีน ซึ่งทำให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านอย่างมากจากหลายประเทศ โดยเฉพาะ ญี่ปุ่นที่ต่อต้านจีนโดยการแสวงหาพันธมิตรจาก ASEAN ที่มีข้อพิพาททางทะเลกับจีน เช่น ประเทศเวียดนามได้รับเงินกู้ 122,800 ล้านดอลลาร์จากญี่ปุ่น ซึ่งทำให้ประเทศอาเซียน ได้รับประโยชน์จากความขัดแย้งของสองมหาอำนาจครั้งนี้

สำหรับสังคมญี่ปุ่นในช่วงเดือนมกราคมถึง มีนาคมนั้น ชาวที่ได้รับความสนใจจากทั้งชาวญี่ปุ่นและ สังคมระหว่างประเทศได้แก่ ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งมี เหตุการณ์สำคัญทั้งในเรื่องภัยพิบัติ และปรากฏการณ์ กระแสการเรียกร้องของท้องถิ่นกับภาคประชาชนในการ ทบทวนการใช้พลังงานนิวเคลียร์ มาอย่างต่อเนื่อง ภายหลังวิกฤติโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เมื่อสามปีที่ผ่านมา อัน นับเป็นบทเรียนสำคัญครั้งหนึ่งของญี่ปุ่น ประกอบกับ มีนาคมเป็นเดือนแห่งการไว้อาลัย/รำลึกครบรอบ 3 ปี เหตุการณ์โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะ ไดอิจิ ทำให้พื้นที่ ชาวสังคมญี่ปุ่นในช่วงไตรมาสนี้จะมุ่งไปที่ประเด็น ดังกล่าวที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการต่างประเทศ ประเด็นข่าวสำคัญ ได้แก่

1)นายกเทศมนตรีเมือง Hakodate มีแผนยื่น ฟ้องร้องรัฐบาลและบริษัทที่รับผิดชอบให้หยุดการ ก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในจังหวัด Aomori นับเป็นคดี ความแรกที่เกี่ยวข้องกับการใช้พลังงานนิวเคลียร์ของ รัฐบาลกลางที่ถูกต่อต้านโดยรัฐบาลท้องถิ่น โดยให้ เหตุผลว่าชุมชนจะได้รับความเสียหายร้ายแรงหากเกิด

อุบัติเหตุ ทั้งยังไม่มีเหตุผลที่โรงไฟฟ้าจะสร้างขึ้นได้โดยปราศจากความยินยอมของประชาชน

2) การเริ่มมีกระแสต่อต้านการใช้พลังงานนิวเคลียร์จากฝ่ายรัฐบาลกลาง ดังสะท้อนจากผลสำรวจในที่ประชุมสภา พบว่ามี 50 คน หรือมากกว่าร้อยละ 10 เรียกร้องให้ยุติแผนการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศ ขณะที่มากกว่าร้อยละ 80 ต้องการให้หาพลังงานทดแทนใหม่ๆ มาใช้ และให้บำรุงรักษาโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เดิมที่มีอยู่เพื่อให้บริการไฟฟ้าในประเทศ หากมีเพียง 4 คนที่เห็นด้วยกับการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์แห่งใหม่ ข่าวนี้อาจทำให้เห็นว่าแม้รัฐบาลจะสนับสนุนนโยบายพึ่งพาพลังงานนิวเคลียร์ในการช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจ แต่ในสภานิติบัญญัติก็ยังมีแนวคิดไม่เห็นด้วย ทั้งส่วนใหญ่ก็แสดงความต้องการทางเลือกอื่นที่ทดแทนได้ หากความจริงในเชิงเศรษฐกิจแล้ว ในเขตชนบทก็ถือว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เป็นผู้จ้างงานหลัก

3) ผลการเลือกตั้งผู้ว่ากรุงโตเกียว ที่นาย Yoichi Masuzoe อดีตรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขวัย 65 ปี ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากพรรคเสรีนิยมประชาธิปไตย (Liberal Democracy Party - LDP) โดยนโยบายสนับสนุนการใช้พลังงานนิวเคลียร์ในประเทศสามารถชนะคู่แข่งคนสำคัญ 2 รายซึ่งมีจุดเด่นประกาศนโยบายญี่ปุ่นปลอดพลังงานนิวเคลียร์ ผลการเลือกตั้งได้เพิ่มความเชื่อมั่นให้รัฐบาลเตรียมดำเนินนโยบายสนับสนุนการใช้พลังงานนิวเคลียร์ ซึ่งเป็นประเด็นที่เป็นข้อถกเถียงกันมากในการต่อสู้ระหว่างนโยบาย 2 ขั้ว และยังสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเรื่องปากท้องมีอิทธิพลต่อการเลือกตั้งมากกว่าประเด็นอื่น ทั้งสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไปคือ การที่รัฐบาลพยายามผลักดันให้ญี่ปุ่นกลับมาเริ่มเดินเครื่องเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์ผลิตไฟฟ้าอีกครั้ง ท่ามกลางกระแสวิตกกังวลของสาธารณชน

4) มีนาคม-เดือนแห่งการไว้อาลัยครบรอบ 3 ปี วิกฤติโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เริ่มที่นายกเทศมนตรีเมือง Minamisoma ได้รับเลือกเป็น 1 ใน 100 ผู้ทรงอิทธิพลมากที่สุดของปี 2554 ของนิตยสาร TIMES ด้วยผลงานท่ามกลางวิกฤตินิวเคลียร์ฟูกูชิมะ ซึ่งได้แสดงความมุ่งมั่นฟื้นฟูเมืองด้วยวิธีการใช้พลังงานหมุนเวียนเป็นฐาน เหตุการณ์วิกฤติโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ยังคงได้รับการจดจำ

และเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจจากทั้งชาวญี่ปุ่นและสังคมโลกมาโดยตลอด ทำให้มีการจัดพิธีรำลึกเนื่องในโอกาสครบรอบสามปีทั่วประเทศ และในต่างประเทศด้วย ในอีกด้านก็มีการชุมนุมประท้วงการใช้พลังงานนิวเคลียร์ และการนำเสนอความเดือดร้อนของประชาชนที่ยังคงดำเนินอยู่ โดยเฉพาะผู้อพยพจำนวนมากก็ยังไม่ที่อยู่อาศัยแบบถาวร

จีน

ยุพิน คล้ายมนต์
รัตนภรณ์ เพชรสัมพันธ์
ภูวิน บุญยะเวชชีวิน

ความเคลื่อนไหวด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของจีนที่โดดเด่นตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2 556 ถึง มีนาคม 2557 มีดังนี้

1) บทบาทและท่าทีของจีนต่อการสูญหายไปของเครื่องบิน สายการบินมาเลเซียแอร์ไลน์ เที่ยวบิน 370 ซึ่งผู้โดยสาร 2 ใน 3 ถือสัญชาติจีน โดยรัฐบาลจีนให้ความสำคัญกับปฏิบัติการค้นหาและความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ มาก หากมองในแง่ดี ความร่วมมือ ดังกล่าวเปิดโอกาสให้จีน ญี่ปุ่น และประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่เป็นคู่พิพาทในความขัดแย้งเขตแดนทางทะเลสามารถร่วมมือกันได้ภายใต้ปฏิบัติการเพื่อมนุษยธรรม (humanitarian mission) ในขณะที่ความสัมพันธ์ในระดับที่เป็นทางการกำลังชะงักงัน แต่ในทางตรงกันข้ามปฏิบัติการของจีนเปรียบเสมือนการแสดงแสนยานุภาพทางทหารในเวลาปกติซึ่งสร้างความหวั่นเกรงให้กับประเทศอื่น ๆ ประกอบกับท่าทีที่แข็งกร้าวต่อบทบาทของมาเลเซียในการกักขัง ทำให้เกิดคำถามถึงบทบาทและแนวโน้มพฤติกรรมของจีนต่อปัญหาภายในภูมิภาคในอนาคต

2) การประกาศเขตพิสูจน์ฝ่ายป้องกันภัยทางอากาศ (ADIZ) ของจีนเหนือทะเลจีนตะวันออก (East China Sea) ในเดือนพฤศจิกายน 2556 นำไปสู่ความตึงเครียดภายในภูมิภาค เนื่องจากเขตดังกล่าวครอบคลุมห้วงอากาศเหนือหมู่เกาะเตียวหยู/เซนกากู ซึ่งเป็นข้อพิพาทเขตแดนระหว่างจีนและญี่ปุ่น ในแง่นี้ย่อมเป็นการท้าทายต่อบทบาทของสหรัฐอเมริกาต่อกิจการภายใน

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกด้วย โดยหลายประเทศกังวลว่า จีนจะประกาศเขตในลักษณะเดียวกันในทะเลจีนใต้ซึ่งถือเป็นพื้นที่พิพาทที่มีความเสี่ยงจะนำไปสู่สงครามใหญ่ระหว่างมหาอำนาจ

3) จีนและไต้หวันริเริ่มการประชุมอย่างเป็นทางการระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับสูง ในเดือนกุมภาพันธ์ 2557 โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อปรับความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองให้อยู่ในระดับ “ปกติ” อย่างไรก็ตามการประชุมดังกล่าวเป็นเพียงจุดเริ่มต้นและไม่มี การนำประเด็นอ่อนไหวเข้าสู่การประชุม โดยเฉพาะเรื่องหลักการจีนเดียว ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างจีนและไต้หวัน

สำหรับสถานการณ์เศรษฐกิจจีนในช่วงที่ผ่านมา (มกราคม - มีนาคม 2557) สรุประยะสั้นๆ ได้ 3 ประเด็น ได้แก่ การสรุปภาวะเศรษฐกิจจีน การเจรจาการค้าเสรีกับต่างประเทศ และการพัฒนาเขตการค้าเสรีภายในประเทศของจีน ดังนี้

1) นายกรัฐมนตรีจีน นายหลี่ เค่อเฉียง ได้นำเสนอสรุปภาวะเศรษฐกิจในปี 2556 และเป้าหมายทางเศรษฐกิจในปี 2557 ต่อที่ประชุมสภาผู้แทนประชาชนจีนแห่งชาติ ชุดที่ 12 ครั้งที่ 2 โดยสรุปภาวะเศรษฐกิจในปี 2556 ดังนี้ GDP มีมูลค่าสูงถึง 9.31 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ เศรษฐกิจเติบโตร้อยละ 7.7 เมื่อเทียบกับปี 2556 มูลค่าการค้าระหว่างประเทศทะลุ 4 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ รายได้ของประชาชนในเขตเมืองเติบโตที่ร้อยละ 7 รายได้สุทธิของชาวชนบทเติบโตร้อยละ 9.3 กำไรของวิสาหกิจอุตสาหกรรมเติบโตร้อยละ 12.2 และจีนสามารถผลิตฮาร์ดดิสก์ได้มากกว่า 600 ล้านตันเป็นครั้งแรก

เป้าหมายทางเศรษฐกิจในปี 2557 ได้แก่ การเติบโตของ GDP อยู่ที่ร้อยละ 7.5 การสร้างตำแหน่งงานเพิ่มอีก 10 ล้านตำแหน่ง ปรับนโยบายการเงิน ผ่อนปรนหรือตั้งตัวตามความเหมาะสม เสริมสร้างสภาพการเงินที่มั่นคง มูลค่าการค้าระหว่างประเทศเติบโตร้อยละ 7.5 ปรับนโยบายการส่งออกให้มั่นคงและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เร่งรัดการปฏิรูปการผ่านด่านให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ขยายเมืองทดลองการค้าเสรี E-commerce ระหว่างประเทศ จัดสรรงบประมาณ 4.58 แสนล้านหยวน

เพื่อลงทุนในสาธารณูปโภคพื้นฐาน พัฒนารัฐกิจโลจิสติกส์ และการค้าขายออนไลน์

2) การเจรจาการค้าเสรีกับต่างประเทศ ประกอบด้วย การเจรจาเขตการค้าเสรีจีน-ญี่ปุ่น-เกาหลีใต้ และการเจรจาเขตการค้าเสรีจีน-เกาหลีใต้ สำหรับการเจรจาในรอบแรก เคยได้มีการเจรจากันมาแล้วถึง 3 ครั้ง โดยทั้งสามประเทศอยู่ระหว่างการเจรจาแบบ การลดอัตราภาษี และขอบเขตของข้อตกลง ซึ่งทั้ง สามฝ่ายได้บรรลุความเห็นเป็นเอกฉันท์ในประเด็นบาง ส่วน การเจรจาครั้งที่ 4 ได้มีขึ้นเมื่อวันที่ 4-7 มีนาคม 2557 ณ กรุงโซล ประเทศเกาหลีใต้ โดยได้เจรจาหารือกันในเรื่องแนวทางขึ้นพื้นฐานในด้านสินค้า ช่องทางและ กระบวนการเปิดการค้าเสรี ระบบศุลกากร ปัญหาทางการค้า สุขภาพ และสุขอนามัยพืช และในภาคบริการนั้นได้พูดคุยกันถึงการลงทุน การแข่งขัน และข้อตกลงทั่วไป และในปี 2557 นี้จะมีการเจรจากันอีก ประมาณ 3 ครั้งในประเด็นทางด้านสินค้า บริการ การลงทุน และอื่นๆ และการเจรจาในครั้งที่ 5 จะมีขึ้นในเดือนกรกฎาคม 2557 ที่ประเทศจีน ในส่วนการเจรจาในกรอบที่สองนั้น ค่อนข้างจะเป็นการเจรจาที่จีนให้ความสำคัญมาก การเจรจาเขตการค้าเสรีจีน-เกาหลีใต้ เริ่มตั้งแต่ปี 2555 หลังจากการเจรจาต่อรองกัน 9 ครั้ง ทั้งสองประเทศได้จัดทำข้อตกลงหลักเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในครั้งที่ 10 ได้มีการเจรจากันเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2557 ที่ผ่านมานี้ ณ กรุงโซล ประเทศเกาหลีใต้ การเจรจามุ่งเน้นไปที่สินค้า บริการด้านการค้า และการลงทุน กฎระเบียบ และอุปสรรคทางด้านเทคนิคต่อการค้า ทรัพย์สินทางปัญญา และปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3) การพัฒนาเขตการค้าเสรีภายในประเทศ หลังจากที่จีนได้เปิดเขตทดลองการค้าเสรีเซี่ยงไฮ้อย่างเป็นทางการเมื่อปลายปีที่ผ่านมา นักธุรกิจทั้งชาวจีนและชาวต่างประเทศให้ความสนใจลงทุนในเขตทดลองการค้าเสรีแห่งนี้จำนวนมาก จากการประชุมของจีนในเดือน มีนาคม 2557 ได้มีการสรุปผลการดำเนินงานและแผนการขยายเขตทดลองการค้าเสรีเซี่ยงไฮ้ ในการรายงานผลการดำเนินงานของรัฐบาลจีนมีการระบุว่า “จีนต้องการสร้างเขตทดลองการค้าเสรีเซี่ยงไฮ้ให้สมบูรณ์แบบ มีการบริหารจัดการที่ดีเพื่อเป็นต้นแบบให้

สามารถนำไปใช้ในการก่อตั้งเขตทดลองการค้าเสรีแห่งอื่น ๆ ต่อไป” หลังจากที่ได้อนุมัติการจัดตั้งเขตทดลองการค้าเสรีแห่งแรกที่ยังไฮ่แล้ว มีมณฑลมากกว่า 20 แห่งทั่วประเทศ ยื่นขอจัดตั้งเขตทดลองการค้าเสรี ซึ่งปัจจุบันมี 12 แห่งที่อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยร่วมกับกระทรวงต่างๆ ในจีน และมี 2 แห่ง ที่มีแนวโน้มพัฒนามากที่สุดในตอนี้ คือ นครเทียนจินและมณฑลกวางตุ้ง ซึ่งคาดว่าเขตทดลองการค้าเสรีเทียนจินอาจได้รับการอนุมัติเร็วที่สุดในช่วงครึ่งปีแรกของปี

เกาหลีใต้

*อาภากรศมี ณะมณี
ธณัฐฎู รูปสม
ชยาภัทร วารีนิล*

ความเคลื่อนไหวด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ของเกาหลี ที่โดดเด่นในช่วงพฤศจิกายน 2556 ถึงมีนาคม 2557 ที่ผ่านมา คงไม่พ้นประเด็นความมั่นคงซึ่งมีที่มาและสาระสำคัญดังนี้ หลังจากสงครามเกาหลีจบลงในปี 1953 (2496) สหรัฐอเมริกาเข้ามาจัดระเบียบในเกาหลีใต้เรื่องการเมือง- ความมั่นคงและนโยบายต่างประเทศของเกาหลีใต้หลังสงครามเกาหลีนั้นอิงอยู่กับสหรัฐอเมริกามาจนถึงปัจจุบัน ส่วนการพัฒนาทางเศรษฐกิจของเกาหลีใต้นั้น สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือทั้งทุนและเทคโนโลยีโดยเฉพาะในช่วง 2 ทศวรรษแรกหลังสงครามเกาหลี ลำดับเหตุการณ์สำคัญมีดังนี้

- **พฤศจิกายน 2554:** เริ่มยุคประธานาธิบดีคนใหม่ของเกาหลีเหนือเมื่อ คิม จอง-อิล ประธานาธิบดีของเกาหลีเหนือเสียชีวิตด้วยโรคหัวใจวาย คิม จอง-อิล วัย 28 ปีในเวลานั้นผู้เป็นบุตรชายของคิม จอง-อิล ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีในเดือนต่อมาเป็นการสืบทอดการครองอำนาจของผู้นำรุ่นใหม่ในตระกูลคิมของเกาหลีเหนือ
- **เมษายน 2555:** เกาหลีเหนือปรับปรุงรัฐธรรมนูญและเรียกตนเองว่าเป็นประเทศที่มีอาวุธนิวเคลียร์ เนื่องจากผู้นำคนใหม่ของเกาหลีเหนือต้องการเพิ่มความเข้มแข็งในอำนาจของตนและเพื่อ

ปกป้องเกาหลีเหนือและระบอบคอมมิวนิสต์ให้คงอยู่ต่อไป

- **ธันวาคม 2555:** เกาหลีเหนือยิงจรวดพิสัยไกลตกลงในทะเลตะวันออกโดยไม่ฟังเสียงทัดทานจากนานาชาติ การยิงจรวดพิสัยไกลของเกาหลีเหนือในครั้งนี้เพื่อแสดงถึงศักยภาพของ คิม จอง-อิล ต่อมาคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (U.N. Security Council Resolution) มีมติคว่ำบาตรและมุ่งลงโทษของค์กรและบุคลากรของเกาหลีเหนือ
- **กุมภาพันธ์-เมษายน 2556 :** สถานการณ์ในเกาหลีใต้ ปาร์ค กึน-เฮ จากพรรคแซนูรี (Park Geun-hye) เป็นนักการเมืองสายอนุรักษ์นิยมขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีคนใหม่ของเกาหลีใต้อย่างเป็นทางการ โดยประกาศเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกาต่อไป อีกทั้งมีจุดยืนและนโยบายที่ต้องการการรวมชาติกับเกาหลีเหนือ ทั้งนี้ทหารของเกาหลีใต้ได้ร่วมซ้อมรบประจำปีกับทหารของสหรัฐอเมริกาซึ่งมีมานานกว่า 2 ทศวรรษแล้ว ส่วนเกาหลีเหนือทดสอบนิวเคลียร์ในเดือนกุมภาพันธ์ 2556 การทดสอบนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนืออันเป็นปฏิริยาตอบโต้ที่เกาหลีใต้ร่วมกันซ้อมรบกับสหรัฐอเมริกา เพื่อตอบโต้มติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (U.N. Security Council Resolution) ที่มีมติคว่ำบาตรที่มุ่งลงโทษของค์กรและบุคลากรของเกาหลีเหนือเพื่อยับยั้งการกระทำของสหรัฐอเมริกาและเพื่อแสดงถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (Technological Advancement) และแสนยานุภาพทางการทหารของเกาหลีเหนือ การทดสอบนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือมีขึ้น 3 ครั้งแล้ว คือในปี 2549 2550 และ 2556
- **กุมภาพันธ์-เมษายน 2557:** เกาหลีได้ร่วมกันซ้อมรบประจำปีกับสหรัฐอเมริกา ประธานาธิบดีบารัค โอบามา ของสหรัฐอเมริกาเยือนเอเชีย 4 ประเทศ คือ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ มาเลเซียและฟิลิปปินส์ โดยมาเยือนเกาหลีใต้เป็นประเทศที่ 2 ต่อจากญี่ปุ่นในวันที่ 25-26 เมษายน ปี ฎีกิริยา

ของเกาหลีเหนือคือการปล่อยจรวด ขีปนาวุธลง ในทะเลตะวันออกในช่วงเดือนกุมภาพันธ์- มีนาคมและซ้อมรบในเดือนเมษายน ประธานาธิบดีบาร์ค โอบามา มาเยือนเกาหลีใต้ ในช่วงเวลาแห่งความเศร้าโศกของเกาหลีใต้ที่ สูญเสียพลเมืองไปมากกว่า 300 คนและจำนวนมากที่สุดคือนักเรียนมัธยมในเหตุการณ์เรือเซวอล (Sewol) อับปางทางตะวันตกเฉียงใต้ของเกาหลี ใต้ในช่วงกลางเดือนเมษายน ส่วนสถานการณ์ใน เกาหลีเหนือนั้นมีความเคลื่อนไหวคือมีรถบรรทุก ขนาดใหญ่ลำเลียงวัสดุไปยังสถานที่ทดสอบ นิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือซึ่งตั้งอยู่ทาง ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศในช่วงที่ ประธานาธิบดีบาร์ค โอบามา มาเยือนเกาหลีใต้ แต่ยังไม่มีการยืนยันที่ชัดเจนว่าเกาหลีเหนือจะ ทดสอบนิวเคลียร์ในช่วงนี้

สถานการณ์ทางเศรษฐกิจในเกาหลีใต้ :

ประธานาธิบดีปาร์ค กึน-เฮ และพรรคแซนูรี ขับเคลื่อน นโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตามที่ประธานาธิบดี ปาร์ค กึน-เฮ ได้ประกาศนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และมีแนวความคิดสนับสนุนการค้าเสรี (Free trade) ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานของพรรคแซนูรี (Saenuri Party) ที่เธอสังกัด แนวนโยบายพื้นฐานของ พรรคแซนูรีโดยสรุปคือ

“The Saenuri Party pledges to place the happiness of Korean citizens at the top of our agenda...Korea successfully achieved both industrialization and democratization in the shortest time in history, based on the very identity and conservative values of our country- Liberal democracy, market economy, and rule of law - the Saenuri Party led Korea’s dynamic development through innovation, sacrifice, and sense of duty...”

เมื่อพิจารณาถึงอุดมการณ์ของประธานาธิบดี คนใหม่ของเกาหลีใต้และแนวนโยบายพื้นฐานของพรรค

ที่เธอสังกัดแล้ว นโยบายเศรษฐกิจที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ นั้นใช้ระบอบเศรษฐกิจแนวทุนนิยมเสรีโดยเธอได้เน้นถึง เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ดังที่ได้ กล่าวไว้ในคำแถลงนโยบายเศรษฐกิจว่าจะสร้างงานและ สร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจโดยเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นกระบวนทัศน์ใหม่ของการ พัฒนาเศรษฐกิจ เศรษฐกิจสร้างสรรค์คือนโยบายที่มี เป้าหมายเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจที่อยู่บนฐานของ จินตนาการความคิดสร้างสรรค์ วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยีเพื่อสร้างจักรกลใหม่ของการเติบโต ตลาดใหม่ และงานใหม่ๆ มียุทธศาสตร์ 7 ประการคือ

1. ใช้เทคโนโลยีเพื่อความสุขของประชาชนซึ่ง สะท้อนผ่านทุกภาคอุตสาหกรรมที่จะสร้างงาน และสร้างตลาดใหม่โดยให้ประชาชนเป็น ศูนย์กลางในการพัฒนาเศรษฐกิจ
2. อุตสาหกรรมซอฟต์แวร์จะต้องได้รับการดูแลให้ เป็นกลไกใหม่สำหรับเศรษฐกิจของเกาหลีใต้
3. รัฐบาลที่สร้างสรรค์จะต้องได้รับการจัดตั้งขึ้นผ่าน การเปิดใจและการแลกเปลี่ยน
4. จะสร้างจุดเริ่มต้นของเกาหลีที่อยู่บนฐานของ ความคิดและเนื้อหาของเทคโนโลยีใหม่ๆ
5. จะสร้างระบบการเลือกสรรใหม่ที่อิสระจาก เครดิตของทุนจำนวนมาก นอกจากธุรกิจขนาดใหญ่แล้วยังเปิดโอกาสให้ธุรกิจขนาดเล็กที่มี ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ สามารถเติบโตได้และ สอดคล้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์
6. จะเป็นจุดริเริ่ม K-move ซึ่งคนหนุ่มสาว เคลื่อนไหวมองออกสู่ออกสู่โลกภายนอกที่เต็มไปด้วย โอกาสและงานมากมาย
7. จะจัดตั้งกระทรวง ‘Ministry of Future Creative Science’ เพื่อเป็นศูนย์กลางของ จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

แผนภาพ ลำดับสถานการณ์ความมั่นคงบนคาบสมุทรเกาหลี

เอกสารอ้างอิง

www.komchadluek.net. (2013)ประธานาธิบดีเกาหลีใต้สาบานตนรับตำแหน่ง.[online]. Available:http://www.komchadluek.net.
Available:http://www.komchadluek.net.

Park Geun Hye. (2013). *Creative Economy*. [online]. Available:http://www.saenuriparty.kr/
Saenuri Party. (2013). *Platform*. [online]. Available:http://www.saenuriparty.kr/web/eng/partyPlatform/party.do

Kim Young-jin. (2013). *NK says nuclear test aims at US concessions*. [online]. Available: http://www.koreatimes.co.kr/www/news/nation/2013/02/485_129402.html.

The Korea Herald. (2014). *Seoul urges North to stop 'provocative' rocket tests*. [online]. Available: <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=25570317001029>.

บทความประจำฉบับ

อุตสาหกรรมยานยนต์ไทยกับเครือข่ายการผลิต ในอาเซียน

รองศาสตราจารย์ ดร. เกรียงไกร เตชกานนท์
รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและวิจัย
สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา

*บทความนี้จะนำเสนอลักษณะและพัฒนาการของ
เครือข่ายการผลิตระดับโลกในอุตสาหกรรมยานยนต์ ของ
ไทยและอาเซียน และทิศทาง การปรับตัวของ
อุตสาหกรรมยานยนต์ไทยที่จะเชื่อมโยงกับเครือข่ายการ
ผลิตในภูมิภาคในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต*

ในช่วงห้าทศวรรษที่ผ่านมาอุตสาหกรรมยานยนต์ได้พัฒนาเป็นภาคเศรษฐกิจหลักที่สำคัญของประเทศ มีส่วนในการสร้างมูลค่าเพิ่มหลายล้านล้านบาท สร้างการจ้างงาน และ เป็นแหล่งได้เงินตราต่างประเทศที่สำคัญผ่านการส่งออก ดังข้อมูลรายงานจากกระทรวงพาณิชย์ในปี พ.ศ. 2555 มูลค่าส่งออกของอุตสาหกรรมยานยนต์สูงเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีมูลค่า 707,712.2 ล้านบาท การจ้างงานมากกว่าสามแสนคน นอกจากนี้ พัฒนาที่สำคัญประการหนึ่งของอุตสาหกรรมยานยนต์คือ ประเทศไทยได้เป็นฐานผลิตที่สำคัญแห่งหนึ่งในเครือข่ายการผลิตระดับโลก (Global Production Network) ของบริษัทข้ามชาติ และ เป็นฐานผลิตสำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกด้วย การเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายการผลิตระดับโลกนี้มีความสำคัญเพิ่มขึ้นกับประเทศไทยและประเทศสมาชิกในอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้ที่มีการขยายขอบเขตข้อตกลงการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค เช่น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) หรือ กรอบที่ใหญ่กว่าเช่น ASEAN+3 หรือ ASEAN+6

ประวัติการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ในอาเซียนมีลักษณะคล้ายกัน คือ มีการแทรกแซงโดยรัฐปกป้องอุตสาหกรรมในประเทศ มีกำแพงภาษี และ ส่งเสริมการลงทุนโดยการให้สิทธิประโยชน์ ซึ่งประเทศต่างๆได้ใช้แนวนโยบายเหล่านี้ในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกันคือ

ช่วงทศวรรษที่ 1970-1980 อย่างไรก็ดี ผู้เล่นสำคัญคือบริษัทข้ามชาติ (Multinational enterprises; MNEs) ที่เป็นผู้ตัดสินใจเลือกลงทุนในประเทศต่างๆ ซึ่งการตัดสินใจนั้นจะขึ้นกับบรรยากาศการลงทุน ขนาดตลาด และแนวนโยบายที่รัฐบาลแต่ละประเทศวางไว้ เช่น การส่งเสริมการลงทุน มาตรการเสริมที่แทรกแซงในช่วงต้นของการพัฒนาอุตสาหกรรม นโยบายการค้าระหว่างประเทศ การเปิดเสรีการค้า ความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเมือง คุณภาพของแรงงาน ความพร้อมในด้านสาธารณูปโภค เช่น เครือข่ายการคมนาคม ถนน ท่าเรือ และนิคมอุตสาหกรรม ประเทศไทยถูกเลือกให้เป็นฐานการผลิตหลักเพราะหลายปัจจัยเช่น ขนาดตลาดใหญ่ (รถกระบะ) เสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจมหภาค ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน ฯลฯ ทำให้การลงทุนมายังประเทศไทยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ประเทศไทยตัดสินใจยกเลิกข้อบังคับการใช้ชิ้นส่วนในประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2543 อย่างไรก็ดี กลยุทธ์ที่บริษัทข้ามชาติใช้เพื่อตอบสนองต่อบริบทที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ ทำให้ผลของการพัฒนาไม่เหมือนกันในแต่ละประเทศ แต่สิ่งที่พอจะสรุปได้คือการเป็นส่วนหนึ่งในเครือข่ายการผลิตระดับโลกจะเกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมโดยรวมของประเทศได้

กรอบความตกลงที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่สำคัญของอาเซียนคือ เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) ซึ่งในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 4 เมื่อ พ.ศ.2535 ผู้นำอาเซียนได้เจตนาธรรมที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจความตกลงแม่บทว่าด้วยการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน (Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation) และความตกลงว่าด้วยอัตราภาษีพิเศษที่เท่ากันสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียน (Agreement on the Common Effective Preferential Tariff Scheme for the ASEAN Free Trade Area: CEPT) ความตกลงว่าด้วยสิทธิพิเศษทางการค้า อาเซียน (ASEAN Preferential Trading Arrangements : PTA) ในกรอบข้อตกลงที่มีผลต่อการค้าและการผลิตในอุตสาหกรรมยานยนต์ที่ทำให้มีความเป็นไปได้ในการ

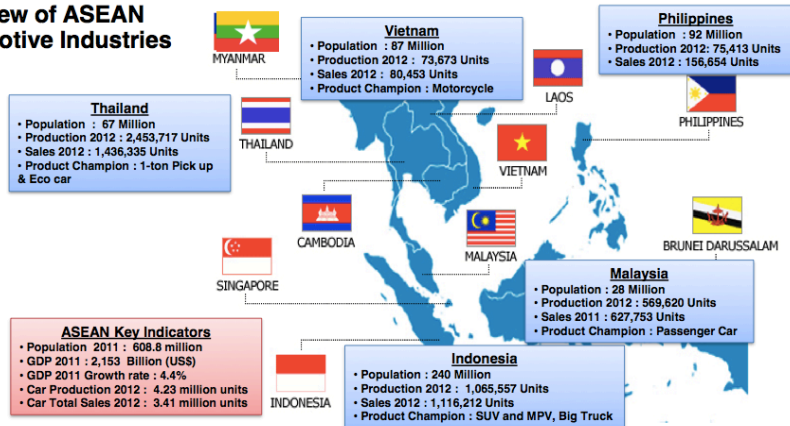
แลกเปลี่ยนชิ้นส่วนระหว่างฐานการผลิตยานยนต์ในภูมิภาคคือ โครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Industrial Cooperation Scheme: AICO) ปี พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นความตกลงเพื่อทดแทนโครงการร่วมลงทุน ด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Joint Ventures: AIJV) พ.ศ. 2526 และ โครงการแบ่งผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ (Brand-to-Brand Complementation: BBC) พ.ศ. 2532

อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนได้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือนี้ เกิดการแบ่งงานกัน (Division of Labour) ระหว่างฐานการผลิตในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ความร่วมมือนี้เห็นเป็นรูปธรรมเมื่อบริษัทผู้ผลิตญี่ปุ่นประสบปัญหาเงินเยนแข็งค่าในช่วงปี ค.ศ. 1985 ทำให้ผู้ผลิตสัญชาติญี่ปุ่นต้องให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนหนึ่งในกลยุทธ์ที่ใช้คือการ “แบ่งแยก” ขั้นตอนการผลิตในห่วงโซ่มูลค่าตามความเชี่ยวชาญของฐานการผลิตในภูมิภาค เช่น เลือกผลิตส่วนประกอบเครื่องยนต์จากฐานผลิตในประเทศไทยและอินโดนีเซีย ในขณะที่ชิ้นส่วนพวงมาลัยผลิตในมาเลเซียและระบบส่งกำลังผลิตในฟิลิปปินส์ เป็นต้น เครื่องมือการผลิตในภูมิภาคอาเซียนเริ่มมีบทบาทมากขึ้นภายใต้กรอบ AICO ที่ผู้ผลิตชิ้นส่วนและผู้ประกอบรถสามารถใช้สิทธิประโยชน์ได้ รวมทั้งการกำหนดอัตราภาษีระดับ 0-5% สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ค้าขายภายใน AICO ที่ได้เริ่มในปี 2546 โดยข้อตกลงฉบับแรกในกรอบของ AICO มีขึ้นในปีพ.ศ. 2541 คือการเซ็นสัญญากันระหว่างผู้ผลิตรถ Volvo, Toyota, Isuzu และผู้ผลิตชิ้นส่วนเช่น Denso และ Sanden

แม้มูลค่าการค้าแลกเปลี่ยนชิ้นส่วนระหว่างประเทศสมาชิกในอาเซียนยังมีค่อนข้างจำกัดในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2540 เพราะแต่ละประเทศยังมีกำลังการผลิตไม่มากนัก แต่ทิศทางการเปิดเสรีการค้ามีความชัดเจนขึ้นทำให้ผู้ผลิตรถยนต์และชิ้นส่วนได้ขยายการลงทุนในอาเซียนมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศไทยที่มีขนาดตลาดในประเทศที่ใหญ่ที่สุด และมีความพร้อมด้านโครงข่ายคมนาคมขนส่ง ทำเรือ แรงงานที่มีทักษะ และ

อุตสาหกรรมสนับสนุนที่นับว่าเข้มแข็งที่สุดในกลุ่ม ผู้ผลิตรถยนต์ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และ ยุโรป ได้ขยายการผลิตในไทยมากขึ้น และ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2544 เป็นต้นมาเครือข่ายการผลิตระดับโลกเริ่มเห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้นเมื่อ โตโยต้าตัดสินใจผลิตรถกระบะ Hilux เพื่อส่งออกทั่วโลก โดยมีฐานผลิตที่ประเทศไทยใหญ่เป็นอันดับหนึ่งและ อันดับสองคืออินโดนีเซีย (ร่วมกับฐานผลิตในอัฟริกาใต้และอาร์เจนตินา) ทำให้มีการเชื่อมโยงการผลิตในเครือข่ายที่ชัดเจน นอกจากนี้ ยังมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนในโครงการอีโคคาร์ทั้งสองเฟสที่ทำให้ผู้ผลิตอีกหลายรายเลือกลงทุนในประเทศไทย เช่น นิสสัน ซูซูกิ มิตรซูบิชิ และฮอนด้า ขยายการลงทุนเพิ่มเติม (ดูรูปที่ 1) นอกจากประเทศไทยแล้วก็มีโครงการลงทุนอีกจำนวนมากเกิดขึ้นในประเทศอื่นเช่น อินโดนีเซีย มาเลเซีย เวียดนาม รวมถึงประเทศลาวและกัมพูชา

รูปที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานและภาพรวมของอุตสาหกรรมยานยนต์ในอาเซียน-5
Overview of ASEAN Automotive Industries

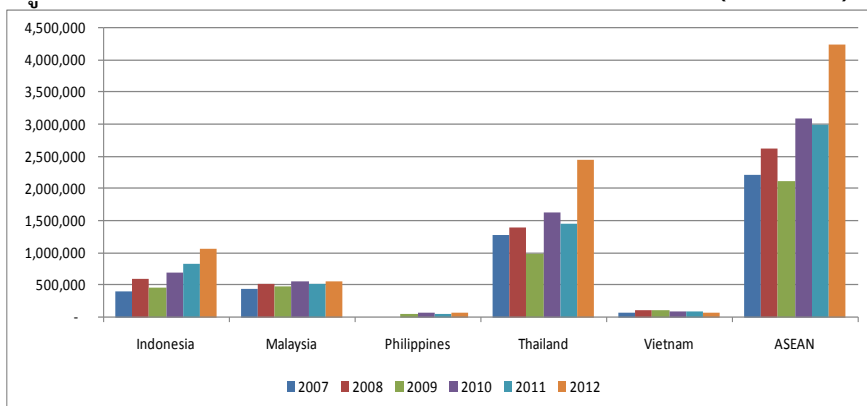

ที่มา: Thailand Automotive Institute, presentation at Automotive Summit 2013, “Moving towards Global Green Automotive Industry,” June 21-22, 2556.

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ผู้ผลิตญี่ปุ่นได้พยายามผลักดันให้อาเซียนเป็นทั้งตลาดและฐานการผลิตสำคัญ และผลสำเร็จของกลุ่มนี้ทำให้อุตสาหกรรมยานยนต์เติบโตขึ้นอย่างมาก เพื่อเปรียบเทียบขนาดตลาดและปริมาณการผลิตในช่วงปี 2550 ถึง 2555 ของประเทศสมาชิกในอาเซียนที่สำคัญ ผู้เขียนได้ใช้ข้อมูลที่รวบรวมและเผยแพร่โดย <http://www.asean-autofed.com> พบว่ามีเพียงไม่กี่ประเทศที่มีการผลิตรถยนต์ค่อนข้างมากในจำนวนนั้นคือ ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และ ไทย จากข้อมูลด้านล่างจะเห็นได้ว่า ปริมาณการผลิตรถยนต์ในอาเซียน

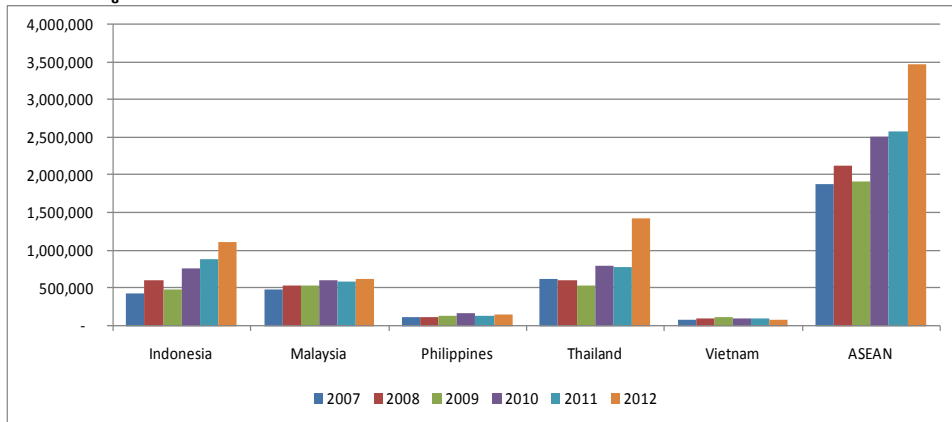
มีการเติบโตค่อนข้างมากในช่วงหกปีที่ผ่านมา ในปีที่ผ่านมา มีปริมาณการผลิตสูงถึง 4.23 ล้านคัน โดยประเทศที่มีปริมาณการผลิตสูงที่สุดคือประเทศไทย รองลงมาคืออินโดนีเซีย ในขณะที่ปริมาณการผลิตมีแนวโน้มค่อนข้างทรงตัวคือมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ยกเว้นเพียงประเทศเวียดนามที่มีปริมาณการผลิตรถยนต์มีแนวโน้มหดตัวลง ในขณะที่ประเทศไทยและอินโดนีเซียมีขนาดอุตสาหกรรมยานยนต์ที่ใหญ่ที่สุดและมีแนวโน้มเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างมาก (ดูรูปที่ 2) ในขณะที่ยอดขายในตลาดหลักของอาเซียนห้าประเทศมีจำนวนถึง 3.47 ล้านคันในปี 2555 โดยยอดขายในไทยสูงที่สุดคือ 1.4 ล้านคัน

รูปที่ 2 ปริมาณการผลิตรถยนต์ในอาเซียนระหว่างปี 2550 ถึง 2555 (หน่วย : คัน)

ที่มา: รวบรวมข้อมูลจาก<http://www.asean-autofed.com>

รูปที่ 3 ยอดขายรถยนต์ในอาเซียนระหว่างปี 2550 ถึง 2555 (หน่วย : คัน)

ที่มา: รวบรวมข้อมูลจาก <http://www.asean-autofed.com>

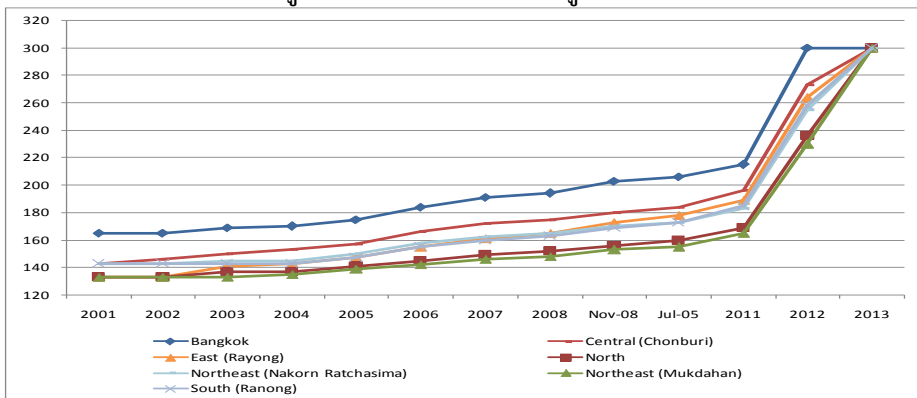
รองลงมาคือ อินโดนีเซีย 1.1 ล้านคัน และ มาเลเซีย 0.6 ล้านคัน (ดูรูปที่ 3)

ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาอุตสาหกรรมคือ “ค่าจ้าง” และด้วยนโยบายของรัฐบาลไทยที่ปรับยกระดับค่าจ้างขั้นต่ำเป็นอัตราเดียวทั่วประเทศตั้งแต่ปี 2555-2556 ทำให้อัตราค่าจ้างสัมพันธ์ระหว่างกรุงเทพมหานครและปริมณฑลกับภูมิภาคอื่นๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปไม่เท่ากัน กล่าวคือ ฐานค่าจ้างในเขตภาคกลางสูงกว่าภาคอื่นๆ ดังนั้นเมื่อค่าจ้างปรับเพิ่มขึ้น จึงทำให้ค่าจ้างในภูมิภาคอื่นสูงขึ้นมากโดยเปรียบเทียบ จากรูปที่ 4 เมื่อเปรียบเทียบปี 2556 กับปี 2554 ค่าจ้างในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพิ่มขึ้น

ประมาณร้อยละ 40 ในขณะที่ค่าจ้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพิ่มขึ้นร้อยละ 53-58 ภาคใต้ร้อยละ 62 ภาคเหนือร้อยละ 77 และ บางจังหวัดในภาคอีสานเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 81 การที่ค่าจ้างสูงขึ้นนี้ไม่เพียงแต่ทำให้หน่วยผลิตต้องมีการปรับตัวหันมาใช้เครื่องจักรมากขึ้นแล้ว ยังมีผลทำให้หน่วยผลิตที่ต้องใช้แรงงานเข้มข้นเริ่มพิจารณาการย้ายฐานการลงทุน หรือ ตัดขั้นตอนการผลิตบางส่วนไปยังต่างประเทศอีกด้วย

ประเด็นที่น่าสนใจคือ เมื่ออุตสาหกรรมยานยนต์ไทยมีระดับการพัฒนาสูงกว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียน ทั้งในด้านปริมาณการผลิต อุตสาหกรรมสนับสนุน แรงงานมีทักษะ และกิจกรรมด้านการวิจัยและ

รูปที่ 4 ค่าจ้างขั้นต่ำในแต่ละภูมิภาค

ที่มา: รวบรวมจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

พัฒนาที่ได้เริ่มขยายการลงทุนมายังประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นภายใต้แรงกดดัน ด้านค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้น และการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเต็มตัวในปลายปี พ.ศ. 2558 ผู้ประกอบการย่อมต้องปรับตัวอย่างแน่นอน ซึ่งภายในเครือข่ายการผลิต (Production network) จะมีการประสานแผนการผลิตระหว่างฐานการผลิตในแต่ละประเทศ การลงทุนในหลายทำเลที่ตั้ง และเชื่อมโยงประสานกันนี้ทำให้โครงสร้างการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ สิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้คือการพัฒนาในเทคโนโลยีการผลิตที่ทำให้ผู้ผลิตสามารถ “แบ่ง” ขั้นตอนการผลิตออกเป็น “ขั้นตอนย่อย” ในห่วงโซ่มูลค่า (Slice value chain) ได้ การแบ่งย่อยนี้มีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิตสินค้าสำเร็จรูป หรืออีกนัยหนึ่งคือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าสำเร็จรูปนั่นเอง

แนวโน้มที่น่าจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้นี้คือ “การแบ่งงานกันทำ” ในขั้นตอนการผลิตชิ้นส่วนและส่วนประกอบ ในอดีตการแบ่งงานกันทำมักจะนึกถึงการผลิตสินค้าสำเร็จรูปแล้วมาแลกเปลี่ยนกันผ่านการค้าระหว่างประเทศ แต่ในสภาพการแข่งขันในปัจจุบันนี้จะมีการลงทุนเพื่อผลิตชิ้นส่วนและส่งไปผลิตหรือประกอบต่อในประเทศอื่นต่อไป ดังนั้นจึงมีแนวโน้มที่จะเกิดการแบ่งการผลิตและค้าขายสินค้าขั้นกลาง (Intermediate inputs) มากขึ้น

ผู้เขียนได้มีโอกาสสัมภาษณ์ Mr.Kenji Uematsu ผู้จัดการทั่วไปของบริษัท Yazaki เขาได้ให้ความเห็นในเรื่องการปรับตัวของบริษัทเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนไว้น่าสนใจ บริษัท Yazaki เป็นผู้ประกอบชุดสายไฟ และจัดเป็นการผลิตที่ใช้แรงงานเข้มข้น สำหรับฐานการผลิตในไทยนั้น ทาง Yazaki มองว่าเป็นฐานหลักสำหรับชุดสายไฟ แต่ด้วยทิศทางค่าจ้างที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้บริษัทต้องวางแผนการลงทุนล่วงหน้า โดยได้ลงทุนในประเทศลาวมากกว่าสิบปีแล้ว และเมื่อไม่นานมานี้ก็ได้เปิดสายการผลิตชุดสายไฟที่เกาะกง ประเทศกัมพูชา ในขณะที่ประเทศพม่านั้นเป็นเป้าหมายที่ต้องการขยายไปลงทุน

แต่ยังอยู่ในขั้นตอนการศึกษาความเป็นไปได้ นอกจากนี้สามประเทศนี้ Yazaki ได้ลงทุนในเวียดนามเพื่อส่งออกไปยังตลาดสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น สาเหตุสำคัญที่ลงทุนในประเทศเหล่านี้คือ ค่าจ้างต่ำ ต้นทุนขนส่งสินค้าชุดสายไฟไม่สูง และเงื่อนไขการส่งมอบตามเวลาสามารถบริหารจัดการได้ง่าย

เมื่อถามว่า “แล้วการผลิตในประเทศไทยจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร?” ทาง Yazaki เชื่อว่าฐานการผลิตในไทยจะต้องมีการยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ ต้องผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ประเทศไทยไม่สามารถจะ “พึ่งพา” การผลิตที่ใช้แรงงานราคาถูกได้ จำเป็นต้องยกระดับศักยภาพการผลิตและจะต้องทำหน้าที่เป็น “โซ่ข้อกลาง” ของห่วงโซ่อุปทานที่จะเชื่อมโยงบางขั้นตอนที่ผลิตในประเทศเพื่อนบ้านเพื่อกระจายให้กับลูกค้าในประเทศไทย บริษัทญี่ปุ่นจำนวนมากเริ่มตระหนักถึงความไม่แน่นอนในประเทศไทย เช่น ปัญหาอุทกภัย และความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง จึงได้ปรับใช้กลยุทธ์ “ประเทศไทยบวกหนึ่ง” คือ จะมีการแบ่งงานกันทำ โดยประเทศไทยจะเป็น “แกน” สำคัญในการเชื่อมโยงค้าส่งซื้อ โดยรวบรวมชิ้นส่วนที่ผลิตในและกลุ่มประเทศในอาเซียน และส่งมอบให้กับผู้ผลิตในประเทศไทยต่อไป

ไม่เพียงแต่กรณีของบริษัท Yazaki เท่านั้น อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์อื่นๆ ของไทยก็ขยายไปด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น กลุ่ม Thai Summit Auto parts ที่ขยายการลงทุนไปยังมาเลเซีย อินเดีย เวียดนาม อินโดนีเซีย และจีน (http://www.boi.go.th/tir_issue/255504_22_4/3.htm) บริษัท Toyota Boshoku ได้ไปลงทุนที่ลาวเพื่อเป็นฐานการผลิตเบาะให้กับตลาดเอเชียและโอเซเนีย เหตุผลที่การลงทุนเริ่มขยายไปยังสหวันนะเขต ก็เพราะเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับไทยและเวียดนาม (<http://jclao.com/toyota-establishes-production-base-in-laos/>) หรือเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจด้านใต้ (Southern Economic Corridor) ที่เชื่อมโยง เวียดนาม กัมพูชา ไทย และ พม่า ทำให้มีการลงทุนจำนวนมากในเขตอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกของไทย ในปอยเปตและเกาะกงของกัมพูชาเช่นกัน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลในไม่ช้านี้ ผู้ประกอบการไทยรายใดที่ประสงค์จะเป็นหยัดในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ แต่ยังไม่ได้เตรียมความพร้อม ปรากฏจากแผนรองรับในการยกระดับความสามารถในการผลิต มีโอกาสสูงมากที่จะ “ตกขบวน” และที่แย่กว่านี้คืออาจจะถูกตัดออกจากห่วงโซ่อุปทานได้

บทสรุปงานวิจัย

ความสัมพันธ์สามเหลี่ยมเหล็กกับมูลเหตุ คอร์รัปชันในญี่ปุ่นช่วงทศวรรษ 1990

ดร.วางคณา ก่อเกียรติพิทักษ์

วทัญญู ใจบริสุทธิ์

นักวิจัย สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา

บทความนี้เป็นการสรุปสาระสำคัญจากโครงการวิจัย “การศึกษามูลเหตุ รูปแบบ และการแก้ไขการคอร์รัปชันในเกาหลีใต้ จีน และญี่ปุ่น” (ทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน พ.ศ. 2552) ซึ่งมี ศาสตราจารย์ ดร. สุรัชย์ ศิริไกร เป็นหัวหน้าโครงการ และผู้เขียนเป็นนักวิจัยร่วม อย่างไรก็ตามบทสรุปงานวิจัยในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะในส่วนของประเทศญี่ปุ่นที่ผู้เขียนรับผิดชอบ โดยเริ่มจากวัตถุประสงค์ แนวคิดสำคัญ ผลการศึกษา และนัยต่อสังคมการเมือง

ความสำคัญและวัตถุประสงค์ – ในสังคมการเมืองญี่ปุ่นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากพื้นฐานเฉพาะของค่านิยมทางประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมหล่อหลอมให้เกิดความรู้สึกชาตินิยมที่ส่งผลต่อรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ระหว่างกลุ่มกับกลุ่ม ดังความสัมพันธ์ของ 3 กลุ่มชั่วอำนาจ อันได้แก่ พรรคการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจ หรือที่ได้รับความนิยมว่า “สามเหลี่ยมเหล็ก” (iron triangle) ซึ่งได้พัฒนาความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อตนเองหรือกลุ่มของตน อันเป็นมูลเหตุแห่งความสัมพันธ์หรือพฤติกรรมที่อึดชูอุปถัมภ์กันอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมายของตัวแสดงหลัก 3 กลุ่ม คือ พรรคการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจ และนำไปสู่การคอร์รัปชันได้ในระบบ

การเมืองและการบริหารงานของญี่ปุ่น ยิ่งไปกว่านี้ความสัมพันธ์ 3 ชั่วอำนาจดังกล่าวนี้มีความเข้มข้นมากจากการที่ญี่ปุ่นมีระบบพรรคเดียวพรรคเดียว ซึ่งก็คือพรรคเสรีประชาธิปไตยหรือพรรค LDP (Liberal Democratic Party - LDP) ที่ครองอำนาจการบริหารประเทศมาเป็นระยะเวลายาวนานกว่า 38 ปี นับตั้งแต่ ค.ศ. 1955 ทำให้ญี่ปุ่นมีระบบพรรคเด่นพรรคเดียว (Predominant Party System) และนักวิชาการด้านญี่ปุ่นศึกษามักจะเรียกสภาพการณ์ของการเมืองญี่ปุ่นช่วงนี้ว่าเป็น “ระบบ 1955” คือพรรค LDP ผูกขาดการเป็นรัฐบาล ในขณะที่พรรคสังคมนิยม (Japan Socialist Party - JSP) ผูกขาดการเป็นพรรคฝ่ายค้านอันดับหนึ่งของญี่ปุ่นโดยไม่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเกือบสี่ทศวรรษ การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ในรูปแบบ “สามเหลี่ยมเหล็ก” อันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมือง กลุ่มทุนและข้าราชการ ซึ่งกำหนดลักษณะเฉพาะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในระบบการเมืองการปกครองญี่ปุ่นจึงมีความสำคัญและจำเป็น วัตถุประสงค์ของงานวิจัยจึงได้แก่

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแสดงในสามเหลี่ยมเหล็กที่ขับเคลื่อนระบบอุปถัมภ์ระหว่างรัฐและทุนในญี่ปุ่น
2. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ของตัวแสดงในสามเหลี่ยมเหล็กอันเป็นมูลเหตุของการเกิดคอร์รัปชันในระบบการเมืองของญี่ปุ่น

แนวคิดสำคัญ – งานวิจัยนี้ ใช้กรอบแนวคิดสามเหลี่ยมเหล็กนโยบายของ Grant McConnell (1966) ที่อธิบายว่า การกำหนดนโยบายรัฐนั้นมีลักษณะที่เป็นสามเหลี่ยมทางความสัมพันธ์กันบนพื้นฐานของการต่อรองทางผลประโยชน์ ผลประโยชน์แบบต่างตอบแทน ตลอดจนการพึ่งพาอาศัยระหว่างกันและกัน อันประกอบไปด้วยฝ่ายการเมือง ฝ่ายราชการ และฝ่ายนักธุรกิจ โดยฝ่ายการเมืองก็มุ่งหวังต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง ซึ่งก็ต้องพึ่งพาทุนจากฝ่ายธุรกิจเพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ฝ่ายธุรกิจเองก็ตั้งอยู่บนหลักคิดในการแสวงหาซึ่งผลกำไรสูงสุด โดยการใกล้ชิดกับฝ่ายการเมือง และให้

ทุนเพื่อสนับสนุนแก่ฝ่ายการเมือง ซึ่งฝ่ายธุรกิจก็จะได้รับการตอบแทนเป็น สัมปทาน หรือบรรดาโครงการต่างๆ ของรัฐ ตลอดจนนโยบายต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของฝ่ายธุรกิจ ส่วนฝ่ายราชการถือว่าเป็นกลจักรสำคัญในการดำเนินกิจการของรัฐ ตลอดจนการกำหนดนโยบายสาธารณะ ซึ่งฝ่ายการเมืองต้องพึ่งพาฝ่ายราชการ ในขณะที่อานาจนการบริหารสูงสุดอยู่ที่ฝ่ายการเมือง ดังนั้นเพื่อฝ่ายราชการจะได้ตำแหน่งที่สำคัญก็ต้องพึ่งพาฝ่ายการเมือง และฝ่ายราชการก็จะปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายที่ฝ่ายการเมืองกำหนดมา ซึ่งนโยบายดังกล่าวก็มาจากการผลักดันของฝ่ายธุรกิจนั่นเอง โดย McConnell มองว่าหากบรรดาฝ่ายต่างๆ ทั้ง ฝ่ายการเมือง ฝ่ายราชการ และฝ่ายนักธุรกิจ ยังมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันเท่าใดก็จะยิ่งก่อให้เกิดโอกาสในการคอร์รัปชันมากยิ่งขึ้นเท่านั้น

ในบริบทของญี่ปุ่น ความสัมพันธ์สามเหลี่ยมเหล็ก (iron triangle) ระหว่างนักการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจแสดงให้เห็นถึงมิติ “การแทรกแซง” นโยบายของการเมืองเพื่อกลุ่มผลประโยชน์เฉพาะ ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นเป้าหมายของการถูกวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างมากจากประชาชนและสื่อมวลชนในญี่ปุ่น เนื่องจากเป็นช่องทางของการคอร์รัปชันและเป็นบ่อเกิดของความสัมพันธ์ที่แนบแน่นและสมรู้ร่วมคิดกันระหว่างนักการเมืองและข้าราชการประจำรายบุคคล ถือเป็น การเข้ามาเกี่ยวข้องของนักการเมืองรายบุคคลในเรื่องการบริหารประเทศ และเพราะความสัมพันธ์ที่ข้องเกี่ยวกับระหว่างนักการเมืองและข้าราชการประจำรายบุคคลซึ่งไม่ได้ผ่านกระบวนการกำหนดนโยบายอย่างเป็นทางการ ความสัมพันธ์แบบสามเหลี่ยมเหล็กจึงเป็นทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนของการบริหารประเทศของญี่ปุ่น เพราะในแง่หนึ่งก็เป็นตัวผลักดันให้เศรษฐกิจญี่ปุ่นก้าวหน้า แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นปัจจัยเอื้อต่อการคอร์รัปชัน จนมีการพูดถึงแนวทางในการแก้ไข หรือแนวคิดในการปฏิรูประบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นระบบการเลือกตั้งหรือการตรากฎหมาย การตรวจสอบและการป้องกันการคอร์รัปชันขึ้น

ผลการศึกษาและนัยต่ออนาคต-ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของฝ่ายรัฐซึ่งประกอบด้วยพรรคการเมืองและข้าราชการ

กับฝ่ายทุน ทำให้เกิดการประสานผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย โดยฝ่ายทุนจะได้รับผลประโยชน์จากฝ่ายรัฐด้วยการได้รับโครงการของรัฐต่างๆ และฝ่ายรัฐก็จะได้รับเงินทุนในการสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองของพรรค เป็นการตอบแทน สำหรับข้าราชการนั้นจะได้รับเงินสินบนและความก้าวหน้าในหน้าที่ ตลอดจนได้เข้าทำงานเป็นที่ปรึกษาในบริษัทต่างๆ หลังเกษียณอายุเป็นการตอบแทน ยิ่งไปกว่านี้ ภายใต้การครองอำนาจของพรรค LDP ที่มีอย่างต่อเนื่องและยาวนานนั้นเป็นการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจเอาไว้อย่างแน่นแฟ้น ไปจนถึงกระทั่งข้าราชการได้เข้ามาเป็นสมาชิกพรรคการเมืองจำนวนมาก ยิ่งทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับราชการแนบแน่นมากขึ้นไป เพราะนักการเมืองต้องอาศัยข้าราชการซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการร่างกฎระเบียบ ในขณะที่ฝ่ายทุนซึ่งเริ่มเติบโตขึ้นเมื่อเศรษฐกิจของญี่ปุ่นเจริญรุ่งเรืองขึ้นได้ให้การสนับสนุนทางการเงินแก่พรรครัฐบาล ขณะเดียวกันก็ต้องวิ่งเข้าหาข้าราชการด้วย เนื่องจากระบบเศรษฐกิจของญี่ปุ่นยังมีลักษณะที่ถูกควบคุมอย่างเข้มงวดโดยราชการอยู่ ดังนั้น ความสัมพันธ์แบบสามเหลี่ยมเหล็ก (iron triangle) หากมองในแง่หนึ่งก็สร้างความเจริญรุ่งเรืองให้กับเศรษฐกิจญี่ปุ่นมาจนถึงปัจจุบัน แต่ในอีกแง่หนึ่งการพึ่งพาอาศัยกันในสามเหลี่ยมเหล็กก็เป็นช่องทางสำคัญของการคอร์รัปชัน และความไม่โปร่งใสทางการเมือง

ทั้งนี้ หากมองถึงลักษณะพิเศษของพรรค LDP ที่มีผลต่อความสัมพันธ์แบบสามเหลี่ยมเหล็ก และนำไปสู่ช่องทางที่ทำให้เกิดการคอร์รัปชันพอจะสรุปได้ ดังนี้

1. การอาศัยปัจจัยความสัมพันธ์กับชนชั้นสูง (นักบริหาร นักลงทุน ข้าราชการระดับสูง)
2. การเป็นพรรคตัวแทนของนักธุรกิจใหญ่ และอาศัยเงินสนับสนุนจากวงการธุรกิจ
3. การอาศัยความร่วมมือจากข้าราชการบริหารระดับสูงเพื่อการบริหารการปกครอง การร่างนโยบายการปกครองและรักษาเสถียรภาพใหญ่ในสภา
4. การที่สมาชิกสภาของพรรคส่วนใหญ่มาจากข้าราชการบริหารระดับสูง และมากกว่าร้อยละ 50 ของ

ตำแหน่งสำคัญภายในพรรคหรือตำแหน่งรัฐมนตรีสำคัญ เป็นผู้ที่เคยรับราชการในระดับสูง

โดยในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างภาคธุรกิจก่อสร้าง ข้าราชการ และฝ่ายการเมือง ถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วยผลประโยชน์ที่มีร่วมกัน นับเป็นเครือข่ายที่มีผลประโยชน์ต่างตอบแทนซึ่งกันและกันอย่างเหนียวแน่น (Mutually Beneficial Links) เมื่อภาคธุรกิจก่อสร้างคือฐานเสียงสำคัญสำหรับนักการเมือง โดยเฉพาะพรรค LDP ในขณะที่ฝ่ายข้าราชการเป็นฝ่ายให้ข้อมูลลับแก่กลุ่มธุรกิจเพื่อแลกกับความมั่นคงในอาชีพเมื่อครั้งปลดเกษียณอายุราชการไปแล้วด้วยเหตุดังกล่าว สถานการณ์การคอร์รัปชันในญี่ปุ่นนั้นมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากประเทศอื่นในเรื่องของขนาดและผลกระทบของการคอร์รัปชัน การคอร์รัปชันขนาดเล็กในระดับล่างที่มีมูลเหตุสืบเนื่องมาจากความไม่มั่นคงทางการเงินของข้าราชการนั้นมีจำนวนไม่มากนัก ในขณะที่การคอร์รัปชันส่วนใหญ่จะเป็นการคอร์รัปชันขนาดใหญ่ระดับสถาบันที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองและผลประโยชน์ทางธุรกิจ

อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่าการอุปถัมภ์กันระหว่างอำนาจรัฐกับอำนาจทุนทำให้เกิดวิ ฎจักรและวงจรการคอร์รัปชันของญี่ปุ่นซึ่งเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยากยิ่ง トラบดที่ระบบทุนยังเป็นปัจจัยหลักในการดำเนินการทางการเมือง และความสัมพันธ์แบบสามเหลี่ยมเหล็ก (iron triangle) ที่ประกอบด้วย รัฐบาลและรัฐการเมือง และฝ่ายทุนยังประสานผลประโยชน์กันได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาการคอร์รัปชันในญี่ปุ่น ก็ยังพบข้อดีที่ว่าจารีตของทุนญี่ปุ่นนั้นเมื่อขยายตัวอย่างมีอิทธิพลแล้วนั้นทุนญี่ปุ่นก็จะยึดหลักการที่จะไม่เข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยตรง แต่จะเป็นผู้คอยสนับสนุนภาครัฐอยู่เบื้องหลังเท่านั้น ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะเดียวกับจารีตของกลุ่มทุนที่สนับสนุนทางการเมืองในสหรัฐอเมริกา ที่มีกลุ่มทุนยักษ์ใหญ่อย่าง Haniburton หรือ AT&T ให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง แตกต่างจากกรณีของอิตาลี ภายใต้การนำของ ซิวลิโอ แบร์ลุสโคนี อดีตนายกรัฐมนตรีของอิตาลีที่เป็นเจ้าของกิจการโทรคมนาคมยักษ์ใหญ่ในยุโรป หรือจะเป็นกรณีของอดีต

นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เจ้าของกลุ่มชินคอร์ป ซึ่งมีอำนาจรัฐไทยอยู่ในมืออย่างยาวนาน เช่นนี้ มองได้ว่าโครงสร้างการอุปถัมภ์ของรัฐบาลและรัฐการเมือง และฝ่ายทุนของญี่ปุ่นยังเป็นข้อดีกว่าการรวมกันของฝ่ายรัฐและฝ่ายทุน ด้วยเหตุว่าหากรัฐกับทุนสามารถรวมกันเป็นเนื้อเดียวกันได้นั้นสภาพคล่องของการคอร์รัปชันจะเปิดกว้าง และจะเกิดการจัดการผลประโยชน์ได้อย่างเบ็ดเสร็จ หรือกล่าวได้ว่าเมื่อมีอำนาจสูงสุดก็ย่อมจะมีการฉ้อฉลอย่างเบ็ดเสร็จ (Absolute Power Corrupt Absolutely) เช่นกัน

ดังนั้น ไม่ว่าจะในประเทศใดๆ รวมทั้งญี่ปุ่นเอง ก็พยายามที่จะลดการเกิดของการทุจริตคอร์รัปชัน แต่ความลำบากในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ย่อมไม่แตกต่างกัน ความสำคัญของการแก้ไขปัญหายุติธรรมที่การมีจริยธรรมของตัวแสดงต่างๆ ภายในสังคม โดยเฉพาะการปลูกฝังคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต ค่านิยมไม่โกงและการไม่ยอมรับผลประโยชน์ที่ได้มาโดยมิชอบ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นที่นอกเหนือไปจากการออกตัวบทกฎหมายในการลงโทษบุคคลที่กระทำการคอร์รัปชัน หรือแม้แต่การสร้างองค์กรหรือสถาบันปราบปรามคอร์รัปชันซึ่งนับเป็นการแก้ไขที่ปลายเหตุเสียแล้ว

บันทึกภาคสนาม

เรื่องเล่าจาก สปป. ลาว

ยุพิน คล้ายมนต์
นักวิจัย (ชำนาญการพิเศษ)
สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา

เส้นทางการเดินทางไปสำรวจพื้นที่ใน สปป. ลาว และเวียตนาม เพื่องานวิจัยเรื่อง “บทบาทของจีน ต่อการเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมใน อนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงและผลกระทบต่อไทย: กรณีศึกษาสหภาพพม่า สปป.ลาว และเวียตนาม ” ขณะนี้ได้ดำเนินงานไปแล้วสองประเทศ เหลืออีกหนึ่ง ประเทศคือ สหภาพพม่า ซึ่งวางแผนจะเดินทางไปพม่า สองครั้ง ครั้งแรกที่เมืองหลวงปัจจุบัน คือ ย่างกุ้ง ครั้งที่ สองเมืองหลวงเก่าคือ มณฑลทะเลย์ คณะนักวิจัยต้องเดินทางเข้าพม่าสองครั้งเนื่องจากตรวจสอบราคาค่าเดินทาง ภายในประเทศและค่าที่พักนานวันในพม่าพบว่า ต้องใช้ งบประมาณสูงมากจึงตัดสินใจในการลงพื้นที่สองครั้งเพื่อ สอดคล้องกับงบประมาณที่มี และไม่กระทบกระเทือนต่อ

คุณภาพของงานวิจัย การสำรวจครั้งแรกในพม่า จะเริ่ม ขึ้นวันที่ 2-4 เมษายน 2557 นี้ เส้นทางแรกของการ เดินทางไปพม่าครั้งนี้ เป้าหมายคือ ชุมชนจีนในย่างกุ้ง เราได้นักศึกษาพม่า ชื่อ Khin Yadana Sein (ซิ่น ยะตะ นา เสง) เป็นนิสิตเอกภาษาไทยที่มหาวิทยาลัยย่างกุ้ง (YUFL) สามารถพูดภาษาไทยได้จะเป็นผู้แปล และจะ เป็นผู้นำคณะวิจัยเข้าชุมชนจีนในย่างกุ้ง ลูกศิษย์ อ.วิรัช ผู้เชี่ยวชาญภาษาพม่าซึ่งเป็นกัลยาณมิตรทางวิชาการกับ คณะวิจัยของเรา การเดินทางของเราจะเป็นอย่างไร โปรดติดตามได้ในคราวต่อไป สำหรับครั้งนี้ขอเล่าเรื่อง การเดินทางไป สปป.ลาว ให้ฟังเล่นกันเพลินๆ เริ่มจาก สปป.ลาวกันเลยจ้า

วิธีดำเนินงานโครงการวิจัยนี้จะใช้การสัมภาษณ์ เชิงลึก Key Informant และศึกษาข้อมูลด้วยวิธีการ สังเกต ส่วนพื้นที่เป้าหมายในการเก็บข้อมูลเริ่มต้นที่ นครหลวงเวียงจันทน์ คณะนักวิจัยเดินทางจากกรุงเทพ ถึงเวียงจันทน์ โดยสายการบินบางกอกแอร์เวย์ เราพัก กันที่เวียงจันทน์ 1 คืน โรงแรมที่พักชื่อมะลิน้ำพุ เป็น สถานที่ที่เล็กๆ ในตัวเมืองเวียงจันทน์ ที่เต็มไปด้วย

การลงพื้นที่ภาคสนามครั้งที่ 1 ที่ สปป. ลาว เมื่อวันที่ 14-19 พฤศจิกายน 2556

ที่มา: แผนที่ประเทศไทยและอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง www.pnmap.com

นักท่องเที่ยวชาวยุโรป สภาพเวียงจันทน์ไม่แตกต่างจากสองสามปีที่แล้ว ที่คณะวิจัยเคยเดินทางไปทำวิจัยในลาวด้วยประเด็นระบบสุขภาพ ซึ่งครั้งนั้นเป็นการจุดประกายความคิดในการทำงานวิจัยในหัวข้อนี้

วันรุ่งขึ้นคณะของเราก็เดินทางต่อไปโดยรถตู้เพื่อเดินทางต่อไปยังเมืองมรดกโลก เมืองหลวงของลาวในอดีต นั่นคือ หลวงพระบาง ตลอดเส้นทางระหว่างเวียงจันทน์ไปยังหลวงพระบางนั้น เส้นทางถนนไม่เลวร้ายเท่าไรแต่ก็ไม่ดีนัก จึงใช้ความเร็วไม่ได้เราจึงต้องแวะพักค้าง 1 คืน ที่เวียง เมืองมรดกโลกของลาวอีกเช่นกัน ซึ่งอยู่กึ่งกลางระหว่างเวียงจันทน์และหลวงพระบาง เวียงเวียงทางผ่านของเราเป็นเมืองธรรมชาติ สวยงามสงบ เยียบ

ที่น่าแปลกใจมากคือ นอกเหนือจากชาวยุโรปที่เราเคยพบเจอที่เวียงจันทน์แล้ว เรากลับพบนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เวียงนี้มาก นักท่องเที่ยวชาวจีนเหล่านั้นนิยมเล่นกิจกรรมทางน้ำ เช่น น้ำตก ซึ่งมีหลากหลายและสวยงามมากเพราะน้ำเป็นสีเขียวปนฟ้า คล้ายสายน้ำที่จั่วจ้วยโกว ที่เมืองตูของประเทศจีน นอกจากนี้เรายังพบ ทัวริสต์ญี่ปุ่นและเกาหลีนั่งเรือชมทิวทัศน์ในอ่างน้ำธรรมชาติ เมืองนี้จึงเต็มไปด้วยชาวต่างประเทศ นานาชาติจริงๆ คณะวิจัยเราได้พบสาวชาวอังกฤษจาก Manchester เธอเดินทางมาคนเดียวและพักที่เวียงเพื่อเขียนหนังสือ เราได้คุยกับเธอว่าทำไมถึงเลือกมาลาว เธอให้คำตอบว่าเธอชอบธรรมชาติและความสะดวกสบายของที่เวียง เช่นเดียวกับชาวยุโรปคนอื่นๆ แต่ปัจจุบันเธอคิดว่าชาวเอเชียอย่างเช่น จีน ก็นิยมมาท่องเที่ยวที่เวียงมากขึ้น ในอนาคตเวียงอาจเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่นิยมของทั้งชาวท้องถิ่นและชาวต่างประเทศ

ตลาดเช้าที่นี่มีร้านอาหารข้างทางที่มีลูกค้านั่งกินกันมากมายจนทำให้อยากเข้าไปลิ้มลอง ส่วนยามเย็นที่เวียงที่ผู้ผ่านเมืองนี้ควรแวะเยี่ยมเยือนคือ แหล่งน้ำธรรมชาติที่สวยงาม แนะนำให้ใช้จักรยานเป็นยานพาหนะ สิ่งที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่งคือ ร้านทำผม ที่มีเพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยว เราได้แวะเข้าไปใช้บริการพบว่า ทั้งเจ้าของร้านและลูกจ้างเป็นชาวเวียดนาม เราแอบสัมภาษณ์พบว่างานให้บริการแบบนี้ไม่เป็นที่นิยม

ของชาวลาว ดังนั้นจึงพบว่าชาวเวียดนามมักเป็นเจ้าของร้านทำผมในลาว ซึ่งเจ้าของร้านจะเข้ามาอยู่ในลาวเป็นเวลานานจนกระทั่งพูดลาวได้ แต่ลูกจ้างมักเป็นแรงงานข้ามชาติที่มาจากเวียดนามและพูดภาษาลาวไม่ได้ ค่าสระผมที่นี่จึงถูกมากๆ น้ำยาสระผมก็นำเข้าจากไทยนี้แหละ ราคาต่อหัวถูกมากยี่สิบบาทเท่านั้น ช่วงที่ไปเยี่ยมเยียนเป็นฤดูหนาว การได้ใช้บริการสระผมที่ลาวถือเป็นการกระจายรายได้ระหว่างประเทศที่แสนจะภาคภูมิใจ จึงจากเวียงด้วยความอาลัยอาวรณ์ แต่ก็รู้สึกมีพลังเพิ่มเพื่อเดินทางไปทำงานต่อด้วยความสดใส ข้างหน้าเป็นอย่างไร สู้ไม่ถอย เลยล่ะ

สิ่งที่อยากแนะนำเมื่อมาเวียงแล้วไม่ควรพลาด อย่างแรก คือ อาหารเช้าที่เวียง คุณจำเป็นต้องตื่นแต่เช้าและจะพบว่าร้านค้าตลอดแนวถนนจะเป็นร้านอาหารเช้าเฉพาะกิจและจะวายไปในตอนบ่าย อาหารที่เป็นที่นิยมคือ ข้าวเป็ยก หรือบ้านเราเรียกโจ๊กนั่นเอง แต่เป็นรูปแบบ ลาว จีน ไทย เวียดนาม เพราะสามารถกินพร้อม ปาท่องโก๋ ที่คนไทยเรียก แต่คนจีนที่ซื้อจากประเทศจีน เรียกว่า อี้วจาก้วย ดูจากภาพ

อาหารที่กินคู่กันอีกอย่างหนึ่งที่เป็นที่นิยมกันคือบั้นกวน หรือที่คนไทยเรียกว่า ข้าวเกรียบปากหม้อญวน เราจะเห็นอาหารคล้ายๆแบบนี้ทุกหนแห่งในเวียดนาม ดูจากรูปร่างได้จ้า งานนี้ขอบอกว่า ออรัยมากๆ

นี่คือสิ่งที่เก็บมาได้จากการเดินทางแต่การจะตัดสินใจใครขยันกว่าใคร มีอะไรเป็นเครื่องวัด รวยกว่า จึงตัดสินว่าขยัน? แล้วหากขยันแล้วไม่มีความสุข จะเลือกทางไหนนะ แต่ที่แน่ๆ ที่บอกว่ามีความสุข อยู่อย่างร่มเย็น นั้นจริงมั๊ย? คงต้องใช้องค์ประกอบอื่นๆ ในการพิจารณาซึ่งคงนำเสนอในคราวต่อไป สวัสดีครับ

จากวังเวียง เรามุ่งขึ้นสู่เมืองหลวงพระบางเส้นทางถนนเริ่มไม่ดี รถวิ่งตามทางรอบภูเขาสูง ทิวทัศน์สวยงามมาก อากาศดีเพราะเป็นช่วงฤดูหนาวแต่ไม่แนะนำให้ไปในช่วงฤดูฝน เพราะจะเดินทางลำบากมาก ถนนจะลื่นและอันตรายมาก เราเริ่มเห็นรถขนาดใหญ่ใช้เส้นทางนี้ขนส่งสินค้าขึ้นทางเหนือของประเทศ และหากสังเกตให้ดีจะเห็นว่าสินค้าที่ขนส่งนั้นเป็นการบรรทุกไม้ขนาดใหญ่ เราหยุดพักอีกครั้งที่หลวงพระบางเมืองมรดกโลก ซึ่งสวยงามทั้งทิวทัศน์ และสถาปัตยกรรมของบ้านเรือน จากนั้นเราขึ้นเหนือต่อไปยังเมืองอุดมไชย เนื่องจากเมืองนี้มีชุมชนจีนหนาแน่น คน ะเราจึงหยุดพักค้างคืนที่นี่ ก่อนขึ้นเหนือต่อไปยังบ่อเต็นและพื้นที่บริเวณชายแดน สปป. ลาว-จีน เขตแขวงหลวงน้ำทาเส้นทางถนนนั้น

ยังขึ้นเหนือใกล้จีนมากเท่าไร ถนนยิ่งดีขึ้นเรื่อยๆ บ้านเรือนยิ่งดูทันสมัยมากขึ้น ไม่ใช่กระท่อมหรือบ้านไม้เล็กๆ อย่างที่เราเห็นตอนเริ่มต้นเดินทาง แรกๆอย่างร่มเย็น “การเมืองไม่วุ่นวาย ” นี่คือนักข่าบลาวบอกเรามากกว่านั้น ชาวลาวยังดีใจที่มีชาวจีนเข้ามาอยู่ในประเทศเพื่อเป็นตัวอย่างในความขยันขันแข็ง นี่คือนโยบายที่ได้ยินบ่อยๆ

กิจกรรมด้านอบรม/สัมมนา

สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ร่วมให้การต้อนรับ H.E. Mr. Damba Gankhuyak, Vice-Minister for Foreign Affairs of Mongolia และคณะ ที่มาเยือนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และได้กล่าวปาฐกถาพิเศษ เนื่องในโอกาสครบรอบ 40 ปี ความสัมพันธ์ ไทย-มองโกเลีย หัวข้อ "Mongolia : Current Affairs, Foreign Policy, and its Relations with Thailand" เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2557 ณ ห้องประชุมสัญญา ธรรมศักดิ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

ศูนย์เกาหลีศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และกรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กระทรวงการต่างประเทศ จัด The East Asia Round Table Series “ASEAN, Thailand, and the Korean Peninsula : A need for a new security arrangement in East Asia?” ในโอกาสนี้ได้รับเกียรติอย่างสูงจาก ดร.กันตธีร์ ศุภมงคล อธิการบดีว่าราชการกระทรวงการต่างประเทศ กล่าวปาฐกถาพิเศษ โดยมี นายสีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ รองศาสตราจารย์เกศินี วิฑูรชาติ รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและการคลัง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมเป็นประธานในพิธีเปิด ซึ่งมีผู้ให้ความสนใจทั้งชาวไทยและต่างประเทศเข้าร่วมจำนวนมาก เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2557 ณ โรงแรมสุโกศล กรุงเทพฯ

ศูนย์จีนศึกษา และศูนย์การเรียนรู้จีนศึกษาบรมราชกุมารี สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ร่วมกับ โครงการปริญญาโทพัฒนธรรมจีนศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัด การประชุมวิชาการ เรื่อง “เหตุเกิดในราชวงศ์ถัง” เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2557 ณ ห้องประชุมประกอบ หุตะสิงห์ ชั้น 3 อาคารอเนกประสงค์ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

ศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัดสัมมนาวิชาการญี่ปุ่นศึกษา หัวข้อ “ญี่ปุ่นปะทะจีน จากน่านน้ำสู่น่านฟ้า : ผลกระทบต่อนโยบายต่างประเทศของไทย” โดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ อาทิ ศ.ดร. สุรชัย ศิริไกร กิตติยาจารย์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2557 ณ ห้องประชุมบุญญโรจนเสถียร ชั้น 3 อาคารอเนกประสงค์ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และกรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กระทรวงการต่างประเทศ จัด Round Table: “Understanding the New Chinese Leadership and Their Domestic and Foreign Policy Agenda” มีผู้แทนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้าร่วมงาน เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2557 ณ โรงแรมสุโกศล กรุงเทพฯ

กิจกรรมค่ายภาษาและวัฒนธรรม

โครงการสอนภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา จัดอบรมหลักสูตรระยะสั้น ภายใต้โครงการ "Thai Language and Cultural Immersion Program in Thailand" ให้กับนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยฟูคูอิ ประเทศญี่ปุ่น ระหว่างวันที่ 19 กุมภาพันธ์ - 5 มีนาคม 2557 ณ ห้องสายสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

โครงการสอนภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา จัด “ค่ายภาษาและวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ให้แก่ โรงเรียนอุตรดิตถ์ดรุณี จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการเรียนรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2557 ณ ห้องสายสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

โครงการสอนภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา จัด “ค่ายภาษา และวัฒนธรรมตะวันออกเฉียงใต้” สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในเครือข่ายสาสน์ จำนวน 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนสาสน์วิเทศรังสิต โรงเรียนสาสน์วิเทศคลองหลวง โรงเรียนสาสน์วิเทศราชพฤกษ์ และโรงเรียนสาสน์วิเทศบางบัวทอง เพื่อสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการเรียนรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ระหว่างวันที่ 17-21 มีนาคม 2557 ณ ห้องสายสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

กิจกรรมด้านวิเทศสัมพันธ์

คณะผู้บริหารสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา และนักวิจัย ให้การต้อนรับ Assoc. Prof. Yuko Ryan, International Centre and Lecturer Takeishi, Faculty of Engineering, Shizuoka University ในโอกาสเดินทางมาร่วมปรึกษาหารือทางวิชาการและเยี่ยมเยือนสถาบันฯ เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2557 ณ ห้องรับรอง สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

กิจกรรมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา จัด โครงการสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมไทย “รดน้ำขอพรวันสงกรานต์ ปี 2557” โดยมีคณะผู้บริหาร คณาจารย์โครงการสอนภาษาและบุคลากรสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาเข้าร่วมงาน เพื่อร่วมสืบสานศิลปวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของสังคมไทย เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2556 ณ ห้องสายสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

โครงการสอนภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา เปิดสอนภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน ภาษาเกาหลี และภาษาเวียดนาม

1. หลักสูตรปกติ / Regular Course (39 ชั่วโมง)

เป็นหลักสูตรที่สามารถนำไปใช้งานได้จริงในชีวิตประจำวัน เน้นกระบวนการสอนทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ ฟัง, พูด, อ่าน, และเขียน มีการสอดแทรกวัฒนธรรม โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือขั้นต้น (Basic: B1-B4) ขั้นกลาง (intermediate: M1-M4) ขั้นสูง (Advanced: A1-A3)

2. หลักสูตรภาคฤดูร้อน / Summer Course (39 ชั่วโมง)

เป็นหลักสูตรเร่งรัด (Intensive Course) ของหลักสูตรปกติ (B1~B4, M1~M4, A1~A3) สามารถเรียนได้สัปดาห์ละหลายชั่วโมงอย่างต่อเนื่องในช่วงปิดภาคฤดูร้อน เพื่อเพิ่มโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

3. หลักสูตรเตรียมความพร้อมการสอบวัดระดับภาษา / Tuition Course (45 ชั่วโมง)

เป็นหลักสูตรเตรียมความพร้อมและสร้างความมั่นใจในการสอบวัดระดับ ทั้ง 3 ภาษา คือ

- การสอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่น (JLPT: Japanese Language Proficiency Test)
- การสอบวัดระดับภาษาจีน (HSK : Hanyu Shuiping Kaoshi)
- การสอบวัดระดับภาษาเกาหลี (TOPIK : Test of Proficiency in Korean)

4. หลักสูตรพิเศษ / Special Lecture Course (3 ชั่วโมง)

เป็นหลักสูตรพิเศษที่เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาแบบเลือกเฉพาะหัวข้อ ที่มีความสำคัญแต่ยากต่อการทำความเข้าใจ และเทคนิคที่สำคัญต่าง ๆ ในการเรียน

5. หลักสูตรการสนทนา / Conversation Course (39 ชั่วโมง)

เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่ต้องการฝึกการสนทนาโดยเฉพาะ เน้นการฝึกออกเสียงและการสนทนาในสถานการณ์สมมุติต่าง ๆ

6. หลักสูตรเรียนแบบส่วนตัวหรือกลุ่มย่อย / Private Course (39 ชั่วโมงกำหนดตามความต้องการของผู้เรียน)

เป็นหลักสูตรที่กำหนด จำนวนชั่วโมงเรียน, วัน, และเวลาเรียน ตามความสะดวกและความต้องการของผู้เรียน และสามารถเลือกเรียนได้ทั้งในและนอกเวลาราชการ ประกอบด้วย

การเรียนการสอน:

- สอนโดยคณาจารย์เจ้าของภาษาและชาวไทยที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์และเทคนิคการสอนภาษาเป็นอย่างดี
- มีหนังสือประกอบการเรียนอุปกรณ์การสอนครบครัน
- เมื่อสอบผ่านหลักสูตร B4, M4, A3 จะได้รับประกาศนียบัตรรับรองความสามารถด้านภาษา

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ โครงการสอนภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา โทร. 02-564-5000-3 ต่อ 320, 308, 303 มือถือ 086-324-5160
Email : IEASLanguage.1@gmail.com
Website: www.languages.asia.tu.ac.th
Facebook : IEAS Languages, TU

